

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

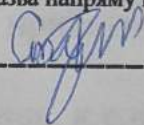
МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління оптимізацією структури капіталу промислового підприємства (на прикладі приватного акціонерного товариства «Роздільський керамічний завод»)

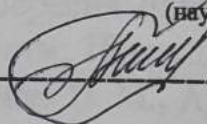
08-43.МКР.014.00.076 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-22м
спеціальності 073 – Менеджмент
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)



Ступак Д. І.
(прізвище та ініціали)


Керівник: к.е.н., доцент кафедри ФІМ
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)



Настенко М. М.
(прізвище та ініціали)

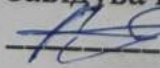
«12» грудня 2023 р.

Опонент: к.т.н., доцент, доцент каф. ЕПВМ
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)



Ратушняк О. Г.
(прізвище та ініціали)

«14» грудня 2023 р.

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. Зянько В. В.
(прізвище та ініціали)

«18» грудня 2023 р.

Вінниця ВНТУ – 2023 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., професор Зянько В. В.

«26» вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Ступаку Денису Івановичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Управління оптимізацією структури капіталу промислового підприємства (на прикладі приватного акціонерного товариства «Роздільський керамічний завод»)

Керівник роботи Настенко Марія Миколаївна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом ВНТУ від «18» вересня 2023 року № 247.

2. Строк подання студентом роботи: 18 грудня 2023 року

3. Вхідні дані до роботи: Варченко О. М., Артимонова І. В., Холоденко Н. І.

Оптимізація структури капіталу як інструмент управління вартістю молокопереробних підприємств. Економіка та управління АПК. 2021. №1. С. 111-124; Роганова Г. О., Ярина В. В. Визначення фінансової стратегії підприємства кондитерської промисловості в рамках аналізу його фінансової стійкості. Бізнес Інформ. 2021. №2. С. 286-292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-286-292>; Гринюк, Н., Докієнко, Л., Левченко, В., & Тринчук, В. (2023). Структура капіталу як критерій ефективності управління фінансовими ресурсами корпорації. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(49), 326–337. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.49.2023.4006>; Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. Вип. 1. С. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.45>; Фінансова звітність ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки.

4. Зміст текстової частини:

У розділі 1 дослідити економічний зміст капіталу та його класифікацію; розглянути основи управління капіталом та його структурою; обрати ефективну методику аналізу ефективності використання капіталу акціонерного товариства.



У розділі 2 здійснити аналіз показників фінансового стану та оцінити

ефективність використання капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод».
 У розділі 3 запропонувати шляхи вдосконалення системи управління капіталом акціонерного товариства та намітити заходи з покращення структури його власного капіталу.

Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Таблиця 2.1 – Абсолютні показники фінансової діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»; Таблиця 2.2 – Аналіз майнового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод»; Таблиця 2.3 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Роздільський керамічний завод»; Таблиця 2.4 – Аналіз рентабельності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»; Таблиця 2.5 – Аналіз ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»; Таблиця 2.6 – Склад, структура і динаміка оборотних активів ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки; Таблиця 2.7 – Оцінка ефективності використання оборотного капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки.



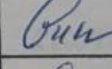
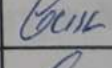
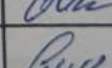
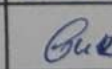

Рисунки: Рисунок 1.1 – Місце системи управління використанням капіталу в загальній ієрархічній системі менеджменту підприємства.

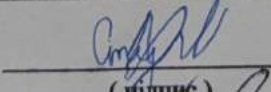
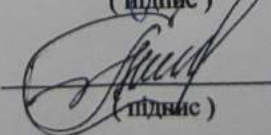
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	доцент кафедри ФІМ Ткачук Л.М.	 26.09.2023 р.	 08.12.2023 р.

7. Дата видачі завдання «26» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень - вересень	
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	III декада жовтня	
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	II декада	
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	листопада	
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	I декада грудня	
Рецензування МКР	II декада грудня	
Захист МКР	II декада грудня	

Студент 
 (підпис)
 Керівник роботи 
 (підпис)

Ступак Д. І. _____
 (ініціали та прізвище)
 Настенко М. М. _____
 (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 338.58:65

Ступак Д. І. Управління оптимізацією структури капіталу промислового підприємства (на прикладі приватного акціонерного товариства «Роздільський керамічний завод»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2023. 96 с. На укр. мові. Бібліогр. 26 назв; рис. 1; табл. 7.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано напрями підвищення ефективності управління капіталом акціонерного товариства. Наукові і практичні положення щодо заходів з удосконалення структури власного капіталу акціонерного товариства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» та загалом на промислових підприємствах України для покращення фінансових результатів господарської діяльності. У теоретичній частині роботи досліджено економічний зміст та класифікацію капіталу підприємства, розглянуто основи управління капіталом підприємства та його структурою, а також обрано ефективну методіку аналізу ефективності використання капіталу акціонерного товариства. В аналітичній частині роботи здійснено аналіз показників фінансового стану та оцінено ефективність використання капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод». У прикладній частині роботи обґрунтовано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення системи управління капіталом акціонерного товариства та покращення структури його власного капіталу.

Ключові слова: вартість капіталу, власний капітал, капітал, оптимізація структури капіталу, позиковий капітал, структура капіталу.

ABSTRACT

Stupak D. I. Management of optimization of the capital structure of an industrial enterprise (on the example of the private joint-stock company "Rozdolsky Ceramic Plant"). Master's qualification work in specialty 073 – Management, educational program – Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2023. 96 p. In ukr. language. Bibliography 26 titles; rice. 1; tab. 7.

The master's thesis proposes directions for improving the efficiency of capital management of a joint-stock company. Scientific and practical provisions on measures to improve the structure of the equity capital of a joint-stock company have been brought to the level of specific proposals, which will allow them to be used at PJSC Razdolsky Ceramic Plant and in general at industrial enterprises of Ukraine to improve the financial results of economic activities. In the theoretical part of the work, the economic content and classification of the capital of an enterprise is studied, the basics of managing the capital of an enterprise and its structure are considered, and an effective methodology is chosen for analyzing the efficiency of using the capital of a joint-stock company. In the analytical part of the work, an analysis of financial indicators was carried out and the efficiency of capital use at PJSC Rozdol Ceramic Plant was assessed. In the applied part of the work, proposals and recommendations for improving the capital management system of a joint-stock company and improving the structure of its equity capital are substantiated.

Key words: cost of capital, equity capital, capital, capital structure optimization, debt capital, capital structure.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	11
1.1 Економічний зміст та класифікація капіталу підприємства	11
1.2 Основи управління капіталом підприємства і його структурою та чинники, що визначають формування структури капіталу	18
1.3 Методичні підходи до аналізу ефективності використання капіталу акціонерного товариства	25
Висновки до розділу 1	30
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПрАТ «РОЗДІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ЗАВОД»	33
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Роздільський керамічний завод»	33
2.2 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод» ...	35
2.3 Аналіз ефективності використання капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод»	46
Висновки по розділу 2	54
3 ПРОПОЗИЦІЇ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПрАТ «РОЗДІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ЗАВОД»	57
3.1 Шляхи вдосконалення системи управління капіталом акціонерного товариства	57
3.2 Заходи з покращення структури власного капіталу акціонерного товариства	65
Висновки по розділу 3	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
Додаток А. Протокол перевірки кваліфікаційної роботи	77
Додаток Б. Баланс (Звіт про фінансовий стан)	78
Додаток В. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	87
ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА	93

ВСТУП

Актуальність даної теми полягає і в тому, що в нашій країні є багато підприємств, які мають досить великий потенціал, але при цьому отримують мізерні прибутки. Однією з причин, чому це відбувається, є нераціональне співвідношення власного і залученого капіталу.

На жаль, в Україні є багато фінансистів, які давно працюють на підприємствах і звикли до того, що чим більша частка власного капіталу і менше частка залученого капіталу, тим краще. З одного боку, вони мають рацію, так як при максимальній частці власного капіталу – 100% фінансова стійкість підприємства буде максимальною, а ризик банкрутства мінімальний. Але, з іншого боку, при такому співвідношенні власного і залученого капіталу підприємство втрачає додатковий прибуток, який би могло отримати при залученні на вигідних для себе умовах банківського кредиту. При досягненні оптимального співвідношення власного та залученого капіталу збільшується рентабельність власного капіталу, а отже збільшується і прибуток підприємства.

Таким чином, актуальність проблеми, що досліджується в цій магістерській роботі, на даному етапі розвитку економіки вимагає від молодих спеціалістів урахування особливостей формування структури капіталу, вивчення оптимізаційних моделей співвідношення власних та позикових коштів та застосування отриманих знань на практиці.

Проблемі оптимізації капіталу в сучасній економіці приділяється велика увага. Про це свідчить велика кількість написаних книжок, опублікованих статей. Нюанси цієї проблеми обговорюються на різних форумах. Серед відомих спеціалістів, що займаються дослідженням проблем, які стосуються управління оптимізацією структури капіталу підприємства, слід відзначити таких, як: Варченко О. М., Артимонова І. В., Холоденко Н. І., Роганова Г. О., Ярина В. В., Гринюк, Н., Докієнко, Л., Левченко, В., Тринчук, В., Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська робота виконувалася відповідно до напрямку наукових досліджень кафедри фінансів і кредиту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні»

Метою магістерської роботи є розробка заходів з удосконалення оптимізації структури капіталу промислового підприємства.

Відповідно до представленої мети у магістерській роботі передбачається вирішення таких завдань:

- дослідити економічний зміст та класифікацію капіталу підприємства;
- розглянути основи управління капіталом підприємства та його структурою;
- обрати ефективну методику аналізу ефективності використання капіталу акціонерного товариства;
- здійснити аналіз показників фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод»;
- проаналізувати ефективність використання капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод»;
- запропонувати шляхи вдосконалення системи управління капіталом ПрАТ «Роздільський керамічний завод»;
- обґрунтувати заходи з покращення структури власного капіталу акціонерного товариства.

Об'єктом дослідження є процес фінансово-економічної діяльності акціонерних товариств.

Предметом дослідження є сукупність методів аналізу ефективності управління капіталом на промислових підприємствах України.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані загальнонаукові методи, зокрема: наукове абстрагування, аналіз і синтез (при дослідженні об'єкта і предмета МКР та здійснення логічних узагальнень); метод порівняння, розрахунково-аналітичний, фінансових коефіцієнтів (при аналізі

показників фінансового стану підприємства); моделювання, групування, системний підхід (при обґрунтуванні результатів даного дослідження).

Наукова новизна одержаних результатів:

- удосконалено визначення змісту капіталу підприємства як сукупності матеріальних та фінансових ресурсів, які використовуються у господарському процесі для відтворення вартості як джерела фінансування господарської діяльності з метою отримання доходу, формування якого в економічній системі держави реалізується на ринкових принципах і методах (с.17);
- набуло подальшого розвитку обґрунтування ефективної методики аналізу ефективності управління капіталом промислового підприємства (п.1.3).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні положення, висновки та методичні рекомендації щодо напрямів підвищення ефективності управління капіталом акціонерного товариства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ПрАТ «Ужгородська швейна фабрика» та загалом на підприємствах легкої промисловості України для покращення фінансових результатів господарської діяльності.

Особистий внесок здобувача.

Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій автором запропоновані заходи з удосконалення ефективності стратегічного планування на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» та загалом на промислових підприємствах України.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів магістерської роботи.

Основні положення і результати виконаного дослідження доповідалися на LI Науково-технічній конференції факультету менеджменту та інформаційної

безпеки Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця, 31.05-01.06.2022 р.), на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» Вінниця, ВНТУ 2023.

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тез доповідей [25; 26].

Структура і зміст магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок, включаючи 7 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел із 40 найменувань, 3 додатки та ілюстративну частину.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

1.1 Економічний зміст та класифікація капіталу підприємства

Для забезпечення нормального процесу фінансування підприємницьких структур, незалежно від їх форм власності та нормативно-правового статусу, існує значна потреба підприємства у капіталі.

Загалом капітал, економічна категорія, відома задовго до своєї появи, в умовах переходу країни до ринкових відносин отримав новий зміст. Капітал, який є основною економічною основою створення і розвитку підприємства, у процесі його роботи забезпечує інтереси держави, власників і працівників.

Відправною точкою в процесі наукового дослідження грошового капіталу компаній як економічної категорії має стати визначення поняття «фірмовий капітал». Формулювання цього поняття не повністю розкриває сутність цієї категорії та її основні характеристики, але дозволяє відокремити фінансовий капітал від інших понять, пов'язаних з багатоаспектною економічною категорією «капітал».

Отже, капітал підприємства як економічна категорія існує об'єктивно, а його природа визначається не суспільно-економічною формацією чи типом економічної системи держави, а реальним процесом формування підприємницьких структур та механізмом фінансування їх діяльності. Капітал підприємства створюється та використовується суб'єктами господарювання в будь-якій економічній системі відповідно до стратегічних і тактичних цілей цієї системи [1].

На відміну від поняття «капітал» у науковому обігу є поняття «фінансовий капітал». Досліджуючи сутність капіталу в нових історичних умовах економічного розвитку провідних країн світу, економісти приходять до висновку про все більшу залежність промисловості від банківського грошового капіталу.

Відбувається проникнення банківського капіталу в галузь, внаслідок чого відбувається злиття капіталів.

Поєднання банківського капіталу з промисловим капіталом становить фінансовий капітал — це капітал, що знаходиться в розпорядженні банків і використовується промисловцями. Фінансовий капітал є специфічною формою розвитку ринкової економіки.

Розглядаючи капітал з позиції фінансового менеджменту, деякі економісти формулюють його визначення так: «Капітал підприємства визначає сукупну вартість коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених у формування його активів» [2].

Ряд вітчизняних економістів розглядає фінансовий капітал як сукупність власних і позикових фінансових ресурсів, які використовуються для фінансування активів підприємства з метою отримання прибутку. "Частина грошових ресурсів, яку компанія пускає в обіг, і дохід, який вона створює від цього обігу, називається капіталом, який виступає як перетворена форма грошових ресурсів. Іншими словами, капітал становить важливу частину фінансових ресурсів, які розвиваються і інвестується у виробництво з метою отримання прибутку. Інші розглядають Під капіталом з точки зору індивідуального підприємця: «Під капіталом розуміють усе те, що сприяє реалізації підприємницької ідеї та досягненню поставлених нею цілей» [3].

У закордонній фінансово-економічній літературі розуміння, що фінансовий капітал підприємства є сукупністю фінансових коштів склалося досить давно і використовується не тільки в теорії, а й у практичній діяльності фірм. Зокрема, таке розуміння фінансового капіталу можна знайти в роботах С. Фішера, Р. Дорнбуша, Р. Шмалензі, Б. Мінца, М. Шварца, Дж. Робінсона й інших. Наприклад, С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі у своїй капітальній роботі "Економіка" розглядають фінансовий капітал як фінансовані кошти, що їх вкладають власники підприємства, акціонери в розвиток суб'єкта господарювання. При цьому автори виділяють приватний і позиковий

фінансовий капітал як складові сукупного фінансового капіталу підприємства.

Отже, підходи до розуміння капіталу, які зустрічаються в економічній літературі, залежать від позицій науковців, через які вони розглядають цю об'єктивну економічну категорію. Для визначення розуміння капіталу необхідно розкрити основні ознаки цієї категорії. Розгляд основних ознак капіталу підприємства спрямований на формулювання теоретичних положень, які економічна наука може використовувати в практиці управління фінансово-економічною діяльністю сучасних підприємницьких структур і не впливають на соціально-економічні відносини, пов'язані з цією категорією [4].

Економічна природа капіталу підприємства характеризується такими основними ознаками:

1. Капітал підприємства за своєю економічною сутністю відображає процес створення, розподілу, використання та відтворення фінансових ресурсів на рівні окремого підприємства та всієї економічної системи держави. Ця ознака фінансового капіталу характеризує формування та використання як власних, так і залучених фінансових ресурсів підприємства в процесі фінансової діяльності підприємства.

2. Капітал підприємства відображається в процесі формування основних і оборотних засобів. Ця особливість фінансового капіталу виступає як необхідна умова організації підприємницької діяльності, як каталізатор і основа продуктивних сил не тільки підприємства, а й економіки всієї країни. Без фінансового капіталу інші необхідні фактори виробництва (земля, праця, підприємницькі здібності), як показує реальна економічна практика, призводять до мізерних результатів.

3. Капітал підприємства є економічною основою роботи не лише окремого суб'єкта господарювання, а й об'єктивною умовою розвитку держави та суспільства. У цьому сенсі фінансовий капітал створює необхідні умови для створення доданої вартості, а розподіл і перерозподіл забезпечують формування фінансових ресурсів на рівні суб'єкта господарювання та на рівні держави.

Завдяки цьому зростає економічна міць як компаній, так і країн, їхні соціальні можливості.

4. Підприємницький капітал є джерелом створення добробуту як для власників бізнес-структур, так і для найманих працівників, а через фінансову систему країни – для всіх членів суспільства. При цьому забезпечується певний рівень добробуту, який залежить від продуктивного використання фінансового капіталу, а також від масштабів його формування в процесі розподілу створеної на конкретному підприємстві вартості та розподілу ВВП. по всій країні. Збільшення обсягу капіталізації фінансових ресурсів сприяє зростанню добробуту суспільства в найближчі періоди, а збільшення поточного споживання зменшує можливості формування фінансового капіталу та знижує його продуктивну силу в майбутньому, що негативно позначається на можливості добробуту. буття.

5. Капітал підприємства вважається найважливішим чинником, який відрізняє рівень ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. Ця характеристика фінансового капіталу проявляється в його здатності до самозростання, яка пов'язана з процесом формування, розподілу та ефективного використання прибутку, надходжень і доходів, а також у можливості постійного збільшення розмірів капіталізації фінансових ресурсів. .

6. Капітал компанії є основним показником ринкової вартості компанії. У цій якості виступає не весь фінансовий капітал підприємства, а лише його фінансовий капітал, який характеризує здатність підприємницької структури формувати оборотні та необоротні активи. Розмір фінансового капіталу підприємства є вихідною базою для використання позикових коштів, що підвищує надійність підприємства та його інвестиційну привабливість, що є основою для оцінки його ринкової вартості.

7. Капітал підприємства – це фактор ризику, який визначається процесом його формування та використання. При формуванні фінансового капіталу ризику проявляються в невизначеності отримання доходів і доходів, їх розподілу і

використання, а також неоднозначності ситуацій при взаємодії з різними інвесторами і кредиторами. Використання фінансового капіталу в процесі господарської діяльності також створює ризик втрати фінансових ресурсів і неотримання прибутку, що безумовно впливає на отримання доходів і відтворення самого фінансового капіталу.

8. Капітал підприємства також характеризується фактором часу. З цього аспекту фінансовий капітал вважається джерелом поточного та майбутнього добробуту. Як джерело поточного багатства, фінансовий капітал повинен генерувати швидкий дохід для підприємства, а отже, для його власників. У зв'язку з цим виникає бажання використовувати фінансовий капітал не для довгострокового інвестування, а з метою швидкого обороту з якомога більшим доходом. Це визначає напрямок інвестування фінансового капіталу та його перетікання в галузі з вищим поточним доходом і коротшим періодом відтворення. З іншого боку, рух фінансового капіталу по всій економічній системі вирівнює норму доходу, змушуючи підприємства та їх власників здійснювати довгострокові вкладення фінансового капіталу, які принесуть їм дохід не зараз, а в майбутньому. Організація завжди має альтернативу використання фінансового капіталу, пов'язану з фактором часу. Саме вони потребують вдосконалення управлінських рішень щодо поточного та перспективного формування та використання фінансового капіталу як потенційного джерела багатства.

9. Капітал підприємства є основою створення та діяльності підприємств різних форм власності. З цих ситуацій початковий або стартовий капітал є важливим. Стартовий капітал необхідний для будь-якої компанії, незалежно від галузі, регіону та форми бізнесу. Для суб'єктів господарювання, які є юридичними особами, початковий розмір фінансового капіталу відображається в статуті підприємства та (або) установчих документах і становить розмір статутного капіталу (паїв) або фонду. Статутний капітал як початковий основний розмір фінансового капіталу підприємства не тільки забезпечує обов'язкову

умову державної реєстрації підприємства, а й створює необхідні фінансово-економічні умови для початку нормального функціонування структури підприємства.

Враховуючи існуючий в економічній літературі підхід до основних ознак, що характеризують капітал підприємства, його визначення в узагальненому вигляді можна сформулювати так: капітал підприємства - це сукупність матеріальних та фінансових ресурсів, які використовуються у господарському процесі для відтворення вартості як джерела фінансування господарської діяльності з метою отримання доходу, формування якого в економічній системі держави реалізується на ринкових принципах і методах.

Розглянемо докладно окремі види капіталу підприємства у відповідності з класифікацією І.О. Бланка:

1. За характером власності розрізняють власний капітал і позиковий капітал.

Власний капітал являє собою загальну вартість коштів організації, якими вона володіє і використовується для створення певної частини її активів. Ця частина активів, що складається з інвестованого в них капіталу, являє собою чисті активи організації.

Позиковий капітал характеризує кошти або інші реальні активи, залучені для фінансування розвитку підприємства на зворотній основі. Усі форми капіталу, які використовує суб'єкт господарювання, являють собою його фінансові зобов'язання, які мають бути погашені протягом визначеного періоду часу.

2. За цілями використання всередині підприємства можна виділити такі види капіталу: виробничий, позичковий, спекулятивний.

Виробничий капітал характеризує кошти організації, інвестовані в її операційні активи для виробничої та маркетингової діяльності.

Позичковий капітал - це та його частина, яка використовується в процесі інвестування в грошові інструменти (короткострокові та довгострокові вклади в комерційних банках), а також у боргові інструменти (облігації, векселі,

депозитні сертифікати тощо).

Спекулятивний капітал характеризує ту його частину, яка використовується в процесі здійснення спекулятивних фінансових операцій (на основі різниці цін) (купівля деривативів зі спекулятивною метою тощо).

3. За формами інвестування капітал розрізняють на грошову, матеріальну та нематеріальну форми, які використовуються для формування статутного капіталу підприємства.

4. За об'єктом інвестування виділяють основний і оборотний капітал підприємства.

Під основним капіталом розуміють частину капіталу підприємства, яка інвестована в усі види його необоротних активів (а не тільки в основні засоби, як це часто трактується в літературі).

Оборотний капітал – це частина капіталу організації, яка вкладена в її поточні активи.

5. За формою існування в процесі кругообігу, тобто залежно від стадій загального кругообігу цього кругообігу, капітал підприємства розрізняють на грошову, виробничу і товарну форми.

6. За формою власності розрізняють приватний капітал і державний капітал, що вкладається в підприємство в процесі формування статутного капіталу. Такий розподіл капіталу використовується в процесі класифікації установ за типом власності.

7. За організаційно-правовими формами діяльності розрізняють такі види капіталу: капітал (капітал підприємства, створеного у формі акціонерних товариств); капітал (капітал підприємств-партнерів — товариств з обмеженою відповідальністю, командитних товариств) та індивідуальний капітал (капітал окремих підприємств — родини тощо).

8. Виходячи з характеру використання в господарському процесі, у практиці фінансового менеджменту розрізняють види оборотних і необоротних коштів.

Оборотний капітал характеризує ту його частину, яка безпосередньо бере

участь у формуванні доходу та забезпеченні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Необоротний (або «мертвий») капітал характеризує ту його частину, яка вкладена в активи, які не беруть безпосередньої участі у здійсненні різних видів господарської діяльності підприємства та формуванні його доходу.

9. За характером використання власниками розрізняють витратний («спожитий») і накопичувальний (реінвестований) види капіталу.

Споживаний капітал після поділу на предмети споживання втрачає функції капіталу. Він являє собою дезінвестування підприємства, що здійснюється з метою споживання (вилучення частини капіталу з необоротних і оборотних активів з метою виплати дивідендів, відсотків, задоволення соціальних потреб працівників тощо).

Накопичений капітал розрізняє різні форми його зростання в процесі капіталізації прибутку, виплати дивідендів тощо.

10. За джерелами залучення розрізняють національний (вітчизняний) та іноземний капітал, вкладений у підприємство [5].

1.2 Основи управління капіталом підприємства і його структурою та чинники, що визначають формування структури капіталу

Управління капіталом традиційно вважається невід'ємною частиною фінансового менеджменту, який у свою чергу поділяється на дві глобальні частини – управління формуванням і використанням капіталу. Управління капіталом слід розглядати як підсистему в глобальному управлінні організацією і, таким чином, інтегрувати її з місією фінансової стратегії.

Капітал є важливим елементом господарської діяльності будь-якого підприємства, оскільки від його раціонального використання залежить безперебійність виробничого процесу, безперервність процесу продажу продукції, фінансова стійкість і ефективність діяльності підприємства в цілому.

У процесі управління капіталом на підприємстві розробляються окремі грошові нормативи, які використовуються для контролю ефективності його формування та функціонування, зокрема:

- норматив оборотних активів установи;
- система коефіцієнтів оборотності за основними видами оборотних активів і тривалості операційного циклу в цілому;
- система коефіцієнтів ліквідності оборотних активів.

У процесі впровадження політики управління капіталом компанії повинні намагатися прискорити оборотність оборотних активів, щоб вивільнити частину оборотних коштів і підвищити ефективність їх використання. Прискорення швидкості обертання може відбуватися в усіх стадіях кругообігу капіталу [6]:

- на стадії створення запасів – шляхом виявлення та ліквідації зайвих запасів;
- на етапі виробництва – за рахунок впровадження нових технологій і підвищення ефективності праці, що дозволить скоротити виробничий цикл без зниження якості продукції;
- на етапі продажу товару – через раціональну організацію збуту.

Що стосується управління структурою капіталу, то воно являє собою систему принципів і методів розробки і впровадження управлінських рішень, пов'язаних зі встановленням оптимальних параметрів його розміру і структури, а також залучення його з різних джерел і в різних формах для здійснення господарської діяльності підприємства [7].

Мета, яку установа ставить перед собою при визначенні методів управління капіталом, полягає в забезпеченні добробуту власників установи в поточному та майбутньому періодах.

Удосконалення структури капіталу є одним із найважливіших і складних завдань, що вирішуються в процесі управління фінансами підприємства. Оптимальною структурою капіталу є таке співвідношення власного та залученого капіталу, яке забезпечує найбільш ефективне співвідношення між

коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості, тобто його ринкова вартість досягає максимуму [8].

Визначення оптимальної структури капіталу вимагає компромісу між ризиком і прибутком, виходячи з тієї чи іншої ситуації. Так, збільшення частки позикового капіталу збільшує волатильність значень чистого грошового потоку, тобто збільшує фінансовий ризик. А більш висока величина частки позикового капіталу забезпечує вищу рентабельність власного капіталу, підвищує рентабельність власного капіталу підприємства, а також збільшує розмір отриманого прибутку. Але збільшення частки позикового капіталу загрожує підвищенням фінансового ризику (тобто підприємство не має достатніх коштів для сплати відсотків за кредитами) [9].

Процес удосконалення структури капіталу підприємства проходить у такі три етапи [4]:

На першому етапі проводиться аналіз капіталу підприємства. Основною метою даного аналізу є виявлення тенденцій динаміки обсягу і складу капіталу в передплановому періоді та їх вплив на фінансову стійкість і ефективність використання капіталу. На цьому етапі аналізу розглядається динаміка загального обсягу і основних складових капіталу в порівнянні з динамікою обсягу виробництва і продажу продукції; визначається співвідношення власного та позикового капіталу та їх тенденції; при формуванні позикового капіталу вивчається співвідношення довгострокових і короткострокових фінансових зобов'язань; визначається сума прострочених грошових зобов'язань та пояснюються причини їх прострочення.

На другому етапі аналізу розглядається фінансова стійкість транзакційної системи підприємства, що визначається структурою його капіталу. У процесі виконання такого аналізу в динаміці розраховуються та вивчаються такі коефіцієнти:

а) коефіцієнт автономності. Він дозволяє визначити, якою мірою активи, що використовуються підприємством, складаються з власного капіталу, тобто яка

частка чистих активів підприємства в їх загальній сумі;

б) коефіцієнт грошового левериджу (коефіцієнт фінансування). Дозволяє визначити обсяг позикових коштів, які підприємство залучає на одиницю капіталу;

в) коефіцієнт монетарної незалежності в довгостроковому періоді. Він характеризує відношення розміру капіталу приватних і довгострокових позик до загального обсягу капіталу, що використовується підприємством, і дозволяє визначити фінансовий потенціал майбутнього розвитку підприємства;

г) Співвідношення довгострокової та короткострокової заборгованості. Він дозволяє визначити розмір залучення довгострокових кредитів на одиницю капіталу короткострокових кредитів, тобто характеризує політику фінансування активів підприємства за рахунок позикових коштів;

Аналіз фінансової стійкості підприємства дозволяє оцінити ступінь стійкості його фінансового розвитку та рівень фінансових ризиків, що породжують ризик його банкрутства.

На третьому етапі аналізу оцінюється ефективність використання капіталу в цілому та окремих його складових. У процесі цього аналізу розраховуються та враховуються в динаміці такі основні показники:

а) Період обороту капіталу. Він визначає кількість днів, протягом яких відбувається одноразовий оборот власних і залучених коштів, а також капіталу в цілому. Чим коротший період обороту капіталу, тим ефективніше він використовується на підприємстві за інших рівних умов, оскільки кожний оборот капіталу створює певну додаткову суму прибутку;

б) норма прибутку на загальний використаний капітал. За чисельним значенням він відповідає відсотку рентабельності сукупних активів, тобто характеризує рівень економічної рентабельності;

в) Коефіцієнт рентабельності власного капіталу Цей показник, що характеризує досягнутий рівень рентабельності грошових коштів підприємства, є одним із найважливіших показників, оскільки виступає одним із критеріїв

формування раціональної структури капіталу;

г) продуктивність капіталу (капіталовіддача). Цей показник характеризує обсяг продажу продукції на одиницю капіталу, тобто певною мірою служить мірилом ефективності операційної діяльності підприємства;

д) капіталомісткість проданих товарів. Він показує обсяг капіталу, залученого для забезпечення виробництва одиниці продукції, і є основою для моделювання потреби в капіталі в майбутньому періоді з урахуванням галузевих особливостей операційної діяльності.

Практика показує, що не існує єдиних рецептів ефективного співвідношення власного і позикового капіталу не тільки для однотипних підприємств, але навіть для одного підприємства на різних етапах його розвитку і в різних умовах товарних ринків і фінансових ринків. Водночас існує ряд об'єктивних і суб'єктивних факторів, врахування яких дозволяє цілеспрямовано формувати структуру капіталу, забезпечуючи умови для його найбільш ефективного використання на кожному конкретному підприємстві. Найважливішими з цих факторів є:

- галузеві особливості операційної діяльності організації;
- стадія життєвого циклу організації;
- кон'юнктура товарних і фінансових ринків.

Для реалізації цих оптимізаційних розрахунків використовується механізм фінансового левериджу, який передбачає розрахунок коефіцієнта операційного левериджу, врахування позиції кредиторів щодо установи та рівня концентрації капіталу.

Управління використанням капіталом є одним із функціональних напрямків менеджменту. Місце системи управління капіталом у загальній системі управління підприємством можна проілюструвати наступною системою ієрархії менеджменту (рисунок 1.1).

ЗАГАЛЬНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Система управління фінансами підприємства (Система фінансового менеджменту)	
Система управління капіталом підприємства система менеджменту капіталу)	
Система управління формуванням капіталу	Система управління використанням капіталу

Рисунок 1.1 – Місце системи управління використанням капіталу
в загальній ієрархічній системі менеджменту підприємства

В Україні практика ефективного управління використанням капіталу ще перебуває в зародковому стані, стикаючись з об'єктивними економічними труднощами перехідного періоду, недостатньо розвиненим ринком капіталу та засобів виробництва, неповною нормативно-правовою базою та недостатнім рівнем інвестицій. Підготовка спеціалістів для роботи в кризових економічних умовах. Подальше просування країни по шляху ринкових реформ і подолання кризових економічних тенденцій дозволить повною мірою застосувати теоретичні результати та зарубіжний практичний досвід управління використанням капіталу.

Управління використанням капіталу – це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням ефективного використання в різних видах діяльності підприємства та організацією їх обороту [4].

У процесі досягнення основної мети управління капіталом спрямоване на вирішення наступних завдань:

1. Забезпечення найвищого прибутку на капітал при очікуваному рівні монетарного ризику. Максимальна рентабельність капіталу досягається шляхом просування найбільш ефективних видів активів, що забезпечує отримання високого рівня прибутку в процесі операційної та інвестиційної діяльності підприємства; Здійснення високоприбуткової діяльності з урахуванням наявного капіталу. При вирішенні даної задачі необхідно враховувати, що максимізація

рівня рентабельності капіталу досягається, як правило, при значному збільшенні рівня фінансових ризиків, пов'язаних з його використанням, оскільки між ними існує пряма залежність. показники. Тому необхідно забезпечити максимізацію рентабельності капіталу в межах прийнятних фінансових ризиків, конкретний рівень яких визначається власниками або менеджерами об'єкта з урахуванням фінансового менталітету.

2. Удосконалення розподілу оборотного капіталу за видами діяльності та сферами використання. Це завдання здійснюється шляхом вивчення можливостей найефективнішого використання капіталу в окремих видах діяльності підприємства та господарських операціях; формування пропорцій майбутнього використання капіталу, що забезпечує досягнення необхідних умов для його найбільш ефективного функціонування і зростання ринкової вартості організації.

3. Переконавання в тому, що ризики фінансового капіталу зведені до мінімуму за очікуваного рівня прибутковості. Якщо рівень рентабельності застосованого капіталу визначається або планується заздалегідь, важливим завданням є зниження рівня фінансового ризику операцій або діяльності, що забезпечують досягнення цієї рентабельності. Такого зниження рівня ризику можна досягти шляхом диверсифікації господарських операцій, пов'язаних з використанням капіталу. уникнення певних видів фінансових ризиків; Ефективні форми внутрішньої та зовнішньої безпеки

4. Забезпечення своєчасного реінвестування капіталу. У зв'язку зі зміною умов зовнішнього економічного середовища або внутрішніх стандартів господарської діяльності підприємства низка напрямів і форм використання капіталу може не забезпечити запланований рівень рентабельності. При цьому важливу роль відіграє своєчасне реінвестування капіталу в найбільш прибуткові активи та операції, що забезпечує рівень їх ефективності в цілому.

5. Підвищення оборотності капіталу. Це завдання вирішується методом ефективного управління потоками різних форм капіталу в процесі окремих ходів

їх кругообігу на підприємстві; Забезпечення одночасності формування окремих видів руху капіталу, пов'язаного з операційною чи інвестиційною діяльністю. Одним із результатів такого вдосконалення є зменшення середнього розміру капіталу, який тимчасово не використовується у господарській діяльності підприємства та не бере участі у формуванні його доходу.

Під час управління використанням капіталу підприємства окремі завдання повинні бути оптимізовані між собою для найбільш ефективної реалізації його основної мети, оскільки всі розглянуті завдання управління реалізацією капіталу підприємства тісно взаємопов'язані, хоча деякі з них все ж мають різноспрямований характер.

1.3 Методичні підходи до аналізу ефективності використання капіталу акціонерного товариства

При аналізі ефективності використання оборотних коштів насамперед доцільно проаналізувати структуру оборотних активів горизонтальним і вертикальним методами.

Горизонтальний аналіз полягає в побудові однієї або кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники балансу доповнюються відносними темпами зростання (спаду). Метою горизонтального аналізу є визначення абсолютних і відносних змін обсягу різних статей балансу за певний період і оцінка цих змін. Для аналізу беруться основні темпи зростання і кілька періодів.

Вертикальний аналіз забезпечує представлення фінансової звітності у вигляді відносних показників. Метою вертикального аналізу є обчислення частки окремих статей у загальному балансі та оцінка їх змін.

На практиці горизонтальний і вертикальний аналізи поєднують, тобто створюють аналітичні таблиці, що характеризують як структуру власності підприємства, так і динаміку окремих показників.

Для оцінки ефективності використання оборотного капіталу, визначення

потреби в ньому і раціонального управління процесом прискорення оборотності використовується ряд економічних коефіцієнтів.

Зокрема, ефективність використання оборотного капіталу підприємства оцінюється наступними показниками його оборотності:

- коефіцієнтом оборотності оборотного капіталу, який показує кількість оборотів (разів), здійснених оборотним капіталом за певний період. він розраховується за формулою (1.1) [18]:

$$K_{oOA} = \frac{ЧД}{OA}, \quad (1.1)$$

де ЧД – величина чистого доходу від продажу продукції; OA – середня вартість оборотних активів;

- тривалістю одного обороту оборотних активів в днях розраховується за формулою (1.2) [18]:

$$T_{об} = \frac{T}{K_{oOA}}, \quad (1.2)$$

де T – звітний період у днях (360,90,30 днів); K_{oOA} – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

При поглибленому аналізі використання власних оборотних коштів можна розрахувати показники оборотності як у цілому по всьому оборотному капіталу, так і по окремих його складових.

Значний вплив на фінансовий стан організації мають виробничі запаси. Для забезпечення нормального розвитку виробництва і продажу продукції необхідно виробничі запаси оптимізувати. Адже велике накопичення виробничих запасів свідчить про спад діяльності підприємства та уповільнення оборотності оборотних коштів. У той же час нестача товарно-матеріальних цінностей негативно позначається на фінансовому становищі організації, оскільки скорочується виробництво і зменшується розмір прибутку.

Період оборотності запасів сировини і матеріалів дорівнює часу, впродовж якого сировина і матеріали перебувають на складі до відправлення їх у виробництво

Період обороту виробничих запасів визначається за формулою (1.3) [18]:

$$T_{0ВЗ} = \frac{ВЗ \times T}{C}, \quad (1.3)$$

де ВЗ – середня вартість виробничих запасів; С – собівартість продажу продукції, робіт і послуг.

У міру збільшення тривалості обороту запасів сировини і матеріалів можна припустити можливе моральне старіння запасів через проблеми зі збутом виготовленої продукції. Іноді збільшення тривалості обороту запасів виправдано, наприклад, при очікуваному зростанні цін на сировину і напівфабрикати. Низький індекс іноді вказує на нестачу запасів, що може надалі гальмувати розвиток бізнесу.

Оборот незавершеного виробництва – це тривалість часу, необхідного для перетворення напівфабрикатів у готову продукцію, і визначається за формулою (1.4) [18]:

$$T_{0НВ} = \frac{НЗВ \times T}{C}, \quad (1.4)$$

де НЗВ – середня величина незавершеного виробництва.

Тривалість оборотності готових товарів – це час її надходження до покупця, розраховується за формулою (1.5) [18, с.280]:

$$T_{0ГП} = \frac{ГП \times T}{ЧД}, \quad (1.5)$$

де ГП – середня величина готових товарів; ЧД – чистий дохід (виручка) від продажу продукції, робіт і послуг.

Зменшення цього показника може означати зростання попиту на продукцію підприємства, а підвищення означає накопичення готових товарів через низький попит або труднощі збуту.

Для оцінки оборотності дебіторської заборгованості використовуються такі показники:

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, який показує збільшення або зменшення торгового кредиту, наданого організацією, і

розраховується за формулою (1.6) [18]:

$$\text{Коб}_{\text{ДЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ДЗ}}, \quad (1.6)$$

де ДЗ – середньорічна вартість дебіторської заборгованості;

- тривалістю обороту дебіторської заборгованості, який відображає середній термін отримання платежу та розраховується за формулою (1.7) [18, с.280]:

$$\text{Тоб}_{\text{ДЗ}} = \frac{\text{Т}}{\text{Коб}_{\text{ДЗ}}}, \quad (1.7)$$

де Т – звітний період у днях (360, 90, 30 і т. ін.); Коб_{ДЗ} – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Чим довший період погашення, тим вищий ризик її непогашення;

- часткою дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів, яка розраховується за формулою (1.8) [18]:

$$\text{Ч}_{\text{ДЗ}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ОА}} \times 100\%, \quad (1.8)$$

Чим вищим є цей коефіцієнт, тим менш мобільною є структура майна підприємства;

- коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, який розраховується за формулою (1.9) [18]:

$$\text{Коб}_{\text{КЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{КЗ}}, \quad (1.9)$$

де КЗ – середньорічні залишки кредиторської заборгованості;

- коефіцієнтом співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, який розраховується за формулою (1.10) [18]:

$$\text{Кс}_{\text{ДК}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{КЗ}}, \quad (1.10)$$

де КЗ – середня величина кредиторської заборгованості;

- тривалістю обороту кредиторської заборгованості, яка розраховується за формулою (1.11) [18]:

$$T_{об_{КЗ}} = \frac{T}{K_{об_{КЗ}}}, \quad (1.11)$$

де $K_{об_{КЗ}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; тривалістю обороту грошових коштів підприємства. Цей коефіцієнт відображає час функціонування грошових коштів підприємства – починаючи з авансування в предмети праці і завершуючи отриманням виручки від продажу продукції. При цьому треба враховувати термін обороту виробничих запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості, як показано у рівнянні (1.12) [18]:

$$T_{огк} = T_{овз} + T_{об_{дз}} + T_{об_{КЗ}}, \quad (1.12)$$

де $T_{овз}$ – термін обороту виробничих запасів; $T_{об_{дз}}$ – термін обороту дебіторської заборгованості; $T_{об_{КЗ}}$ – термін обороту кредиторської заборгованості;

- коефіцієнтом завантаження оборотних активів, який розраховується як обернене до коефіцієнта оборотності значення та показує скільки оборотних коштів підприємства припадає на 1 грн проданих товарів. Розраховується за формулою (1.13) [18]:

$$K_з = \frac{OA}{ЧД}, \quad (1.13)$$

Також для характеристики ефективності управління оборотним капіталом можна користуватись показниками покриття, швидкої ліквідності, забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, рентабельності оборотних активів та ділової активності:

Коефіцієнт покриття показує рівень платоспроможності підприємства. Розраховується за формулою (1.14) [19]:

$$K_п = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (1.14)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає реальні платіжні можливості організації з погашення поточних зобов'язань при своєчасному погашенні дебіторів і враховує якість оборотних активів, його розраховують за формулою

(1.15) [19]:

$$K_{лшв} = \frac{OA-Z}{ПЗ} = \frac{ДЗ+ПФІ+ГК}{ПЗ}, \quad (1.15)$$

де Z – розмір запасів і витрат підприємства; ПФІ – обсяг поточних фінансових інвестицій; ДЗ – обсяг дебіторської заборгованості; ГК – сума грошових коштів та їх еквівалентів.

Коефіцієнт економії власних оборотних коштів показує забезпеченість підприємства оборотними коштами і розраховується за формулою (1.16) [19]:

$$K_{вок} = \frac{OA-ПЗ}{OA}, \quad (1.16)$$

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів наочно характеризує ефективність використання оборотних активів організації в частині отриманого прибутку і розраховується за формулою (1.17) [19]:

$$K_{рOA} = \frac{ЧП}{OA}, \quad (1.17)$$

де ЧП – обсяг чистого прибутку від продажу товарів.

Представлений методичний підхід до економічного аналізу управління оборотним капіталом дозволяє виділити найважливіші економічні проблеми, з якими стикається підприємство, та визначити явища, які негативно впливають на його роботу. Також у перевірці ефективності використання оборотних коштів підприємства допоможе система показників, яка наочно відображає елементи поведінки окремих видів активів.

Висновок до розділу 1

Капітал підприємства як економічна категорія існує об'єктивно, а його природа визначається не суспільно-економічною формацією чи типом економічної системи держави, а реальним процесом формування підприємницьких структур та механізмом фінансування їх діяльності. Капітал підприємства створюється та використовується суб'єктами господарювання в будь-якій економічній системі відповідно до стратегічних і тактичних цілей цієї

системи

Враховуючи існуючий в економічній літературі підхід до основних ознак, що характеризують капітал підприємства, його визначення в узагальненому вигляді можна сформулювати так: капітал підприємства - це сукупність матеріальних та фінансових ресурсів, які використовуються у господарському процесі для відтворення вартості як джерела фінансування господарської діяльності з метою отримання доходу, формування якого в економічній системі держави реалізується на ринкових принципах і методах.

Капітал підприємства класифікують за такими ознаками:

- за характером власності розрізняють приватний капітал і привабливий капітал;
- за цілями використання всередині підприємства можна виділити такі види капіталу: виробничий, позичковий, спекулятивний;
- за формами інвестування розрізняють грошову, матеріальну та нематеріальну форми капіталу;
- за об'єктом інвестування виділяють основний і оборотний капітал;
- за формою власності розрізняють приватний капітал і державний капітал.

Управління капіталом традиційно вважається невід'ємною частиною фінансового менеджменту, який у свою чергу поділяється на дві глобальні частини – управління формуванням і використанням капіталу. Управління капіталом слід розглядати як підсистему в глобальному управлінні організацією і, таким чином, інтегрувати її з місією фінансової стратегії

У процесі управління капіталом на підприємстві розробляються окремі грошові нормативи, які використовуються для контролю ефективності його формування та функціонування.

У процесі реалізації будь-якої політики управління капіталом компанії повинні намагатися прискорити оборотність оборотних активів, щоб вивільнити частину оборотних коштів і підвищити ефективність їх використання.

Прискорення швидкості обертання може відбуватися в усіх стадіях кругообігу капіталу.

Що стосується управління структурою капіталу, то воно являє собою систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі встановленням оптимальних параметрів його розміру і структури, а також залучення його з різних джерел і в різних формах для здійснення господарської діяльності підприємства.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ

ПрАТ «РОЗДІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Виробничі потужності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» знаходяться за адресом: Львівська область, Миколаївський р-н, селище міського типу Розділ, вулиця Промислова, будинок **.

Розмір статутного капіталу 28 100 000,00 грн.

Набір складається з 97 предметів з 3 ліній:

- Цегла звичайна (3 вироби).
- Цегляне покриття, включаючи форму і фактуру (39 позицій).
- Клінкер (55 найменувань).

Звичайна цегла відрізняється тільки стандартними розмірами:

- Стандартний (250x120x65 мм).
- Полуторний (250 x 120 x 88 мм).
- Керамічний камінь (250 x 120 x 130 мм).

Характеристики всіх трьох видів цегли однакові:

- Ступінь міцності - М-150.
- Морозостійкість – від 35 циклів і вище.
- Коефіцієнт водопоглинання досягає 12,2%.
- Коефіцієнт теплопровідності - від 0,39 до 0,41 Вт/м*год.

Лицьова цегла випускається в декількох кольорах:

- Червоний.
- Персики.
- Коричневий.
- Жовтий.
- Червоний спалах.

- Корсика (кутовий стиль).

Клінкерна цегла ПАТ «Роздільський керамічний завод» також радує різноманітністю кольорів:

- Корсика (жовтий).
- Тоскана (піщана).
- Бордо (глина).
- Мілано (шоколад).
- Палермо (помаранчевий).
- Модена (сіра).
- Бордоський червоний.
- Міланський коричневий.
- Тоскана біла.

Окрім гладкої поверхні, клінкер ПАТ «Роздільський керамічний завод» випускається у фактурі «Очерет» та «Короїд», а також у п'яти кольорах – Корсика, Бордо, Мілан, Палермо та Тоскана.

Клінкерна цегла випускається 5 видів:

- ВФ-5 (один плавно закруглений кут).
- ВФ-14 (куточок однорізний).
- ВФ-29 (один кут зрізаний, а цегла нагадує п'ятикутник).
- ВФ-10 (Елемент форми).
- ВФ-16 (вузька цегла, 250x65x65 мм).

Вся продукція підприємства виробляється на сучасному обладнанні німецьких компаній «Lingl» і «Rieter». Вся продукція підприємства ПАТ «Роздільський керамічний завод» відрізняється чіткою розмірною геометрією, екологічністю матеріалу та високими технічними показниками.

Клінкерна цегла ПАТ «Роздільський керамічний завод «Євротон» має такі основні характеристики: коефіцієнт водопоглинання 2-5%, термін служби 100 років, марка міцності М-250 або М-300, морозостійкість F200.

Проста облицювальна цегла має клас міцності М-150, морозостійкість - від

50 до 100 циклів і коефіцієнт водопоглинання - 12%.

За іншими якостями товарів, такими як екологічність, висока якість, геометрична точність розмірів і довговічність, ПАТ «Роздільський керамічний завод» не гірше, а в чомусь і краще своїх конкурентів. Єдиний мінус східних регіонів України - це дорога доставка з заводу, оскільки він знаходиться у Львівській області.

2.2 Аналіз фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Оцінку фінансової діяльності підприємства здійснюють за допомогою системи показників, які ґрунтовно характеризують його становище.

Для аналізу фінансової діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» проаналізуємо спочатку абсолютні, потім відносні показники.

Розрахунок абсолютних показників фінансової діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» зведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Абсолютні показники фінансової діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод», тис. грн

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від продажу	9521,50	9346,0	9828,5	-175,50	-1,84	307,0	3,22
Собівартість проданих товарів	11053,0	10230,0	7874,0	-822,50	-7,44	-3179,0	-28,76
Валовий прибуток	137,50	784,50	1954,50	647,0	470,55	1817,0	1321,50
Фінансовий результат від операційної діяльності	-2459,0	117,5	344,0	2576,0	-104,80	2802,5	-114,0
Фінансовий результат від звичайної діяльності	-2326,0	-2151,0	3,50	174,50	-7,50	2329,0	-100,20

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий прибуток (збиток)	-2326,0	-2151,0	3,50	174,50	-7,50	2329,0	-100,20
Загальна вартість майна	7727,00	5388,0	4950,0	-2339,0	-30,27	-2777,0	-35,94
Середня величина необоротних активів	2131,50	1410,50	879,50	-721,0	-33,83	-1252,0	-58,74
Середня величина оборотних активів	5595,50	3977,50	4070,50	-1618,0	-28,92	-1525,0	-27,25
Середня величина власного капіталу	6325,50	3825,0	3589,50	-2501,0	-39,53	-2736,0	-43,25
Середня величина залученого капіталу	1213,00	1433,0	1286,50	220,0	18,14	73,50	6,06

З даних таблиці 2.1 бачимо, що чистий дохід від продажу товарів підприємства у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 175,5 тис. грн, а у 2022 році чистий прибуток збільшився порівняно з 2020 роком на 307 тис. грн, що є позитивним. Собівартість проданих товарів порівняно у 2022 році зменшилась порівняно з 2020 роком на 3179 тис. грн або на 28,7%.

Валовий прибуток порівняно з 2020 по 2022 рік збільшився на 1817 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у 2020 році був збитковим, але мав тенденцію до зростання і у 2022 році склав 344 тис. грн, що свідчить адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати не перевищують величини валового прибутку та інших операційних доходів.

Фінансовий результат від звичайної діяльності показує, що його динаміка позитивна і у 2022 році ПрАТ «Роздільський керамічний завод» отримало прибуток у розмірі 3,5 тис. грн.

Загальна вартість майна підприємства має тенденцію до зменшення, зменшення, що свідчить про зношення капіталу підприємства, а також про те, що воно тривалий час здійснює свою діяльність переважно за рахунок позикових коштів, що в подальшому негативно вплине на його платоспроможність. Адже зменшення вартості майна також зумовлено збільшенням залученого капіталу, який впродовж 2020-2022 років продовжував збільшуватися.

Вартість необоротних активів ПрАТ «Роздільський керамічний завод» у 2022 році зменшилася порівняно з 2020 роком на 1252 тис. грн або на 58,74%. Оборотні активи підприємства також зменшилися на 1618 тис. грн що свідчить про зниження частки власного майна підприємства і це є для нього негативним явищем.

Проаналізуємо відносні показники фінансової діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод», для чого розрахуємо наступні коефіцієнти:

- коефіцієнт зносу визначимо за формулою (2.1) [19]:

$$K_{zn} = \frac{З}{ПВ} \times 100\%, \quad (2.1)$$

де З – сума зносу основних засобів, ПВ – первісна вартість основних засобів.

Отже, коефіцієнт зносу становитиме:

$$2020 \text{ р.: } K_{zn} = \frac{9159,5}{10393} \times 100\% = 88,1\%;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{zn} = \frac{9279}{10082} \times 100\% = 92,0\%;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{zn} = \frac{9157,5}{9725} \times 100\% = 94,2\%.$$

- коефіцієнт оновлення визначимо за формулою (2.2) [19]:

$$K_{он} = \frac{Н}{ПВ} \times 100\%, \quad (2.2)$$

де Н – надійшло основних засобів.

Отже, коефіцієнт оновлення становитиме:

$$2020 \text{ р.: } K_{он} = \frac{98}{10223} \times 100\% = 1,0\%;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{он} = \frac{84}{10082} \times 100\% = 0,8\%;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{он} = \frac{78}{9725} \times 100\% = 0,8\%.$$

- коефіцієнт вибуття визначимо за формулою (2.3) [19]:

$$K_{\text{виб}} = \frac{B}{\text{ПВ}} \times 100\%, \quad (2.3)$$

де В – вибуло основних засобів.

Отже, коефіцієнт вибуття становитиме:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{виб}} = \frac{120}{10393} \times 100\% = 1,2\%;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{виб}} = \frac{112}{10082} \times 100\% = 1,1\%;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{виб}} = \frac{98}{9725} \times 100\% = 1,0\%.$$

– коефіцієнт приросту основних засобів визначимо за формулою (2.4) [19]:

$$K_{\text{прир}} = \frac{H}{B}, \quad (2.4)$$

Отже, коефіцієнт приросту становитиме:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{зн}} = \frac{98}{120} \times 100\% = 81,6\%;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{зн}} = \frac{84}{112} \times 100\% = 75,0\%;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{зн}} = \frac{78}{98} \times 100\% = 79,5\%.$$

Розраховані коефіцієнти майнового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод» занесемо до табл. 2.2 та проаналізуємо їх.

Таблиця 2.2 – Аналіз майнового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
Коефіцієнт зносу основних засобів, %	88,70	92,00	94,20	3,3	3,7	5,4	6,1
Коефіцієнт оновлення основних засобів, %	1,00	0,80	0,80	-0,1	-12,6	-0,1	-14,7
Коефіцієнт вибуття основних засобів, %	1,20	1,10	1,00	-0,1	-5,1	-0,2	-13,7
Коефіцієнт приросту основних засобів, %	81,60	75,00	79,50	-6,6	-8,1	-2,1	-2,6

З даних табл.2.2 бачимо, що досліджуване нами підприємство має незадовільний стан основних засобів, на що вказує коефіцієнт зносу, який складає в динаміці має тенденцію до зростання, що свідчить про подальший знос основних засобів та недостатнє їх оновлення. Для нормального функціонування даний коефіцієнт не повинен перевищувати 50%, а він у 2022 році сягнув 96,2%.

Коефіцієнт оновлення менший за коефіцієнт вибуття, що вказує на те, що оновлення основних засобів проводиться гірше, ніж вибуття.

Коефіцієнт приросту основних засобів вказує на перевагу видатків над надходженнями.

Далі проаналізуємо фінансову стійкість підприємства.

– коефіцієнт автономії визначимо за формулою (2.6) [19]:

$$K_{\text{авт}} = \frac{BK}{K}, \quad (2.6)$$

де BK – величина власного капіталу підприємства.

Отже, коефіцієнт автономії становитиме:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{6325,5}{7727} = 0,8;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{3825}{5388} = 0,7;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{3589,5}{4950} = 0,7.$$

– коефіцієнт фінансового ризику визначимо за формулою (2.7) [19]:

$$K_{\text{фр}} = \frac{ЗК}{BK}, \quad (2.7)$$

Отже, коефіцієнти фінансового ризику становитимуть:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{1401,5}{6325,5} = 0,2;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{130+1433}{3825} = 0,4;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{74+1286,5}{3589,5} = 0,4.$$

– коефіцієнт маневрування власного капіталу визначимо за формулою (2.8) [19]:

$$K_{\text{манВК}} = \frac{\text{ВК} - \text{НА}}{\text{ВК}} = \frac{\text{ВOK}}{\text{ВК}}, \quad (2.8)$$

Отже, коефіцієнти маневрування власного капіталу становитимуть:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{манВК}} = \frac{6325,5 - 1830}{6325,5} = 0,7;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{манВК}} = \frac{3825 - 1410,5}{3825} = 0,7;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{манВК}} = \frac{3589,5 - 879,5}{3589,5} = 0,8.$$

– коефіцієнт фінансової залежності визначимо за формулою (2.9) [19]:

$$K_{\text{фз}} = \frac{K}{\text{ВК}}, \quad (2.9)$$

де ВК – величина власного капіталу підприємства.

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{фк.}} = \frac{7727}{6325,5} = 1,2;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{фк.}} = \frac{5388}{3825} = 1,4;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{фк.}} = \frac{4950}{3589,5} = 1,4.$$

Розраховані коефіцієнти фінансової стійкості ПрАТ «Роздільський керамічний завод» занесемо до табл. 2.3 та проаналізуємо їх.

Таблиця 2.3 – Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
Коефіцієнт фінансової автономії	0,8	0,7	0,7	-0,1	-12,4	-0,1	-11,1
Коефіцієнт фінансової залежності	1,2	1,4	1,4	0,2	16,5	0,2	13,2
Коефіцієнт фінансового ризику	0,2	0,4	0,4	0,2	86,4	0,2	72,7
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,7	0,6	0,8	-0,03	-4,6	1,0	13,6

Аналізуючи фінансову стійкість підприємства, ми з табл. 2.3 бачимо, що коефіцієнт автономії у 2021 році знизився на 0,1, і таким же залишився у 2022 році. Ці характеристики відповідають стандартним значенням, що говорить про те, що підприємство є фінансово стійким і незалежним від кредиторів.

Коефіцієнт фінансової залежності з 2020 по 2022 рік зріс на 0,2 і його значення теж відповідають нормативним. Разом з тим, його зростання свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні досліджуваного нами підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику, як і коефіцієнт маневреності власного капіталу теж перебувають в допустимих межах.

Далі на основі показників рентабельності проаналізуємо фінансовий стан підприємства.

- коефіцієнт рентабельності активів підприємства визначимо за формулою (2.10) [20]:

$$P_A = \frac{\text{ЧП}}{A}, \quad (2.10)$$

де A – середньорічна вартість активів (майна) підприємства.

Отже, коефіцієнт рентабельності активів становитиме:

$$2020 \text{ р.: } P_A = \frac{-2325,3}{7727} \times 100\% = -30,0\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_A = \frac{-2151}{5388} \times 100\% = -39,2\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_A = \frac{3,5}{4950} \times 100\% = 0,1\%.$$

- коефіцієнт рентабельності власного капіталу визначимо за формулою (2.11) [20]:

$$P_{BK} = \frac{\text{ЧП}}{BK} \times 100\%, \quad (2.11)$$

Отже, коефіцієнт рентабельності власного капіталу становитиме:

$$2020 \text{ р.: } P_{BK} = \frac{-2325,5}{6325,5} \times 100\% = -37,0\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{BK} = \frac{-2151}{3825} \times 100\% = -56,2\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{ВК}} = \frac{3,5}{3589,5} \times 100\% = 0,1\%.$$

– коефіцієнт рентабельності продажу визначимо за формулою (2.12) [20]:

$$P_{\text{прод}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\%, \quad (2.12)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від продажу товарів.

Отже, коефіцієнт рентабельності продажу становитиме:

$$2020 \text{ р.: } P_{\text{прод}} = \frac{-2325,5}{9521,5} \times 100\% = -24,0\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{\text{прод}} = \frac{-2151}{9346} \times 100\% = -23,0\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{прод}} = \frac{3,5}{9828,5} \times 100\% = 0,04\%.$$

– коефіцієнт рентабельності витрат підприємства визначимо за формулою (2.13) [20]:

$$P_{\text{витр}} = \frac{\text{ВП}}{\text{С}} \times 100\%, \quad (2.13)$$

де ВП – величина валового прибутку, отриманого підприємством;
С – собівартість проданих товарів.

Отже, коефіцієнт рентабельності витрат становитиме:

$$2020 \text{ р.: } P_{\text{витр}} = \frac{137,5}{11052,5} \times 100\% = 1,2\%;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{\text{витр}} = \frac{784,5}{10230} \times 100\% = 7,6\%;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{витр}} = \frac{1954,5}{7874} \times 100\% = 24,8\%.$$

Розраховані коефіцієнти рентабельності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» занесемо до табл. 2.4 та проаналізуємо їх.

З табл. 2.4. бачимо, що у 2022 році коефіцієнт рентабельності активів значно збільшився. Якщо у 2021 році він становив 39,2%, то у 2022 році склав 0,1%, що свідчить про зростаючий попит на продукцію підприємства.

Таблиця 2.4 – Аналіз рентабельності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
Коефіцієнт рентабельності активів, %	-30	-39,2	0,1	-9,2	30,7	30,1	-100,2
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	-37	-56,2	0,1	-19,2	51,9	37,1	-100,3
Коефіцієнт рентабельності продажу, %	-24	-23,0	0,1	1,0	-4,1	24,0	-100,2
Коефіцієнт рентабельності витрат, %	1,2	7,6	24,8	6,4	533,3	23,6	1966,7

Теж саме можна сказати про коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який показує зростання прибутку, отриманого на одну гривню власного капіталу, що, звичайно, позитивно вплинуло на діяльність підприємства.

Рентабельність продаж з від'ємної переходить у позитивну і у 2022 році складає 0,1%.

Рентабельність витрат різко зросла – з 7,6 у 2021 році до 24,8% у 2022 році, що теж є позитивним для ПрАТ «Роздільський керамічний завод».

Далі проаналізуємо показники ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод», які є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану. Отже розрахуємо:

- коефіцієнт оборотності активів за формулою (2.14) [20]:

$$\text{КобА} = \frac{\text{ЧД}}{\text{А}}, \quad (2.14)$$

де ЧД - чистий дохід (виручка) від продажу товарів; А - середньорічна вартість майна підприємства.

Таким чином, коефіцієнт оборотності активів становитиме:

$$2020 \text{ р.: КобА} = \frac{9521,5}{7727} = 1,2;$$

$$2021 \text{ р.: КобА} = \frac{9346}{5388} = 1,7;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Коб}_A = \frac{9828,5}{4950} = 1,9.$$

– коефіцієнт оборотності матеріальних запасів за формулою (2.15) [20]:

$$\text{Коб}_{\text{МЗ}} = \frac{C}{\text{МЗ}}, \quad (2.15)$$

де МЗ – середньорічна вартість матеріальних запасів.

Таким чином, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів становитиме:

$$2020 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{МЗ}} = \frac{11052,5}{3207,5} = 3,5;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{МЗ}} = \frac{10230}{2754,5} = 3,7;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{МЗ}} = \frac{7874}{3208,5} = 2,4.$$

– коефіцієнт оборотності основних засобів за формулою (2.16) [20]:

$$\text{ФВ} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}}, \quad (2.16)$$

де ОЗ – середньорічна вартість основних засобів.

Таким чином, коефіцієнт оборотності основних засобів становитиме:

$$2013 \text{ р.: } \text{ФВ} = \frac{9521,5}{1233,5} = 7,7;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{ФВ} = \frac{9346}{1193} = 7,8;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{ФВ} = \frac{9828,5}{567,5} = 17,3.$$

– коефіцієнт оборотності власного капіталу за формулою (2.17) [20]:

$$\text{Коб}_{\text{ВК}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ВК}}, \quad (2.17)$$

Таким чином, коефіцієнт оборотності власного капіталу становитиме:

$$2020 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{ВК}} = \frac{9521,5}{6325,5} = 1,5;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{ВК}} = \frac{9346}{3825} = 2,4;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{обВК}} = \frac{9828,5}{3589,5} = 2,7.$$

Розраховані коефіцієнти ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» занесемо до табл. 2.5 та проаналізуємо їх.

Таблиця 2.5 – Аналіз ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
Коефіцієнт оборотності активів, об	1,20	1,70	1,90	0,50	41,67	0,70	58,33
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,44	3,70	2,40	0,26	7,56	-1,04	-30,23
Коефіцієнт оборотності основних засобів, об.	7,71	7,80	17,30	0,09	1,17	9,59	124,38
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.	1,50	2,40	2,70	0,90	60,00	1,20	80,00

З даних табл. 2.5 бачимо, що коефіцієнт оборотності активів свідчить про прискорення обертання повного циклу виробництва й обігу, а значить збільшується для підприємств ефект у вигляді отримуваного прибутку. Так, у 2020 році цей показник становив 1,2, а у 2021 році збільшився на 0,5 і становив 1,7 обороти, а у 2022 році становить 1,9 обороти.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, навпаки – зменшився порівняно з 2020 та 2021 роками і становив у 2022 році 2,4 обороти.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) значно зріс порівняно з минулими роками і у 2022 році – 17,3 оборотів, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу теж має тенденцію до зростання, що свідчить про збільшення виручки від продажу товарів у розрахунку на одну гривню власного капіталу.

Отже, загалом можемо зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ

«Роздільський керамічний завод» у 2022 році покращився, незважаючи на зменшення вартості майна підприємства. Разом з тим, підприємство потребує збільшення величини власних оборотних коштів, а також довгострокових запозичень.

2.3 Аналіз ефективності використання капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод»

Оцінку ефективності управління оборотним капіталом на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» розпочнемо з аналізу структури та динаміки його оборотних активів за 2020-2022 роки, проаналізувавши основні показники, які наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Склад, структура і динаміка оборотних активів ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки, тис. грн

Показник	Роки						Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.
	2020		2021		2022			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
Оборотні активи	5595,5	100,0	3977,5	100,0	4070,5	100,0	-1618,0	-1525,0
Запаси	3593,5	64,20	2754,5	69,30	3208,5	78,80	-839,0	-385,0
Поточні біологічні активи	1507,0	26,90	851,0	21,40	405,0	9,90	-656,0	-1102,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	88,50	1,60	31,0	0,80	24,0	0,60	-57,50	-64,50
Дебіторська заборгованість за розрахунками	4,50	0,10	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,50	-4,50
Інша поточна дебіторська заборгованість	91,50	1,60	52,0	1,30	42,0	1,0	-39,50	-49,50
Гроші та їх еквіваленти	124,0	2,20	159,0	4,0	317,0	7,80	35,0	193,0
Витрати майбутніх періодів	188,50	3,40	130,0	3,30	74,0	1,80	-58,50	-114,50

Дані розрахунків оборотних активів підприємства (табл. 2.6) свідчать про їх зменшення на суму 1618 тис. грн, порівнюючи 2020 та 2021 рік, та на 1525 тис. грн, порівнюючи 2020 та 2022 роки. Це є негативним моментом для підприємства і відбулося це через зменшення запасів підприємства на 839 тис.

грн, порівнюючи 2020 та 2021 рік, та на 385 тис. грн порівнюючи 2020 та 2022 роки. Таке зменшення запасів на складі є позитивним, адже вони схильні до швидкого псування і тому потребують постійного оновлення. Поточні біологічні активи теж зменшилися на 656 тис. грн, порівнюючи 2020 та 2021 рік, та на 1102 тис. грн, порівнюючи 2020 та 2022 роки.

Динаміка до зниження дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги позитивно впливає на діяльність підприємства.

Гроші та їх еквіваленти мають тенденцію до збільшення, що є позитивним, адже свідчить про те, що підприємство не втрачає частки своєї платоспроможності.

Витрати майбутніх періодів зменшились у 2022 році на 114,5 тис. грн порівняно з 2020 роком, що разом із зменшенням оборотних активів свідчить про те, що фінансово-господарська діяльність підприємства має тенденцію до погіршення.

З метою оцінювання ефективності використання оборотного капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки розрахуємо наступні коефіцієнти оборотності:

– коефіцієнт оборотності оборотних активів, який розраховуємо за формулою (1.1):

$$2020 \text{ р.: } K_{OA} = \frac{9521,5}{5595,5} = 1,7;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{OA} = \frac{9346}{3977,5} = 2,34;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{OA} = \frac{9828,5}{4070,5} = 2,41.$$

– тривалість одного обороту активів, який розраховуємо за формулою (1.2):

$$2020 \text{ р.: } T_{об} = \frac{360}{1,7} = 211,7;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{об} = \frac{360}{2,34} = 153,8;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{об} = \frac{360}{2,41} = 149,4.$$

– тривалість оборотності виробничих запасів, який розраховуємо за формулою (1.3):

$$2020 \text{ р.: } T_{оВЗ} = \frac{2137,5 \times 360}{11052,5} = 69,6;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{оВЗ} = \frac{1869,5 \times 360}{10230} = 65,8;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{оВЗ} = \frac{2065,5 \times 360}{7874} = 94,4.$$

– тривалість оборотності незавершеного виробництва, який розраховуємо за формулою (1.4):

$$2020 \text{ р.: } T_{оНВ} = \frac{1070 \times 360}{11052,5} = 34,8;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{оНВ} = \frac{678 \times 360}{10230} = 23,8;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{оНВ} = \frac{897 \times 360}{7874} = 41,01.$$

– тривалість оборотності готових товарів, який розраховуємо за формулою (1.5):

$$2020 \text{ р.: } T_{оГП} = \frac{224 \times 360}{9521,5} = 8,46;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{оГП} = \frac{44,5 \times 360}{9346} = 1,71;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{оГП} = \frac{33,5 \times 360}{9828,5} = 1,23.$$

Оцінювання оборотності дебіторської заборгованості здійснимо за результатами розрахунку таких показників:

– коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, який визначимо за формулою (1.6):

$$2020 \text{ р.: } K_{обДЗ} = \frac{9521,5}{182,5} = 52,2;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{ДЗ}} = \frac{9346}{83} = 112,6;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{ДЗ}} = \frac{9828,5}{66} = 148,9.$$

– тривалості обороту дебіторської заборгованості, яку визначимо за формулою (1.7):

$$2020 \text{ р.: } \text{Тоб}_{\text{ДЗ}} = \frac{360}{52,17} = 6,9;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Тоб}_{\text{ДЗ}} = \frac{360}{112,6} = 3,2;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Тоб}_{\text{ДЗ}} = \frac{360}{148,9} = 2,4.$$

– часткою дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів, яку визначимо за формулою (1.8):

$$2020 \text{ р.: } \text{Чдз} = \frac{182,5}{5595,5} \times 100\% = 3,26;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Чдз} = \frac{83}{3977,5} \times 100\% = 2,08;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Чдз} = \frac{66}{4070,5} \times 100\% = 1,62.$$

– коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, який визначимо за формулою (1.9):

$$2020 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{КЗ}} = \frac{9521,5}{751,5} = 12,6;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{КЗ}} = \frac{9346}{501,5} = 18,6;$$

$$2022 \text{ р.: } \text{Коб}_{\text{КЗ}} = \frac{9828,5}{383,5} = 25,6.$$

– коефіцієнтом співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, який визначимо за формулою (1.10):

$$2020 \text{ р.: } \text{Кс}_{\text{ДК}} = \frac{182,5}{751,5} = 0,24;$$

$$2021 \text{ р.: } \text{Кс}_{\text{ДК}} = \frac{83}{501,5} = 0,16;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{с_{ДК}} = \frac{66}{383,5} = 0,17.$$

– тривалістю обороту кредиторської заборгованості, яку визначимо за формулою (1.11):

$$2020 \text{ р.: } T_{об_{КЗ}} = \frac{360}{12,66} = 28,4;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{об_{КЗ}} = \frac{360}{18,6} = 19,3;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{об_{КЗ}} = \frac{360}{25,6} = 14,1$$

– тривалістю обороту грошових коштів підприємства, яку визначимо за формулою (1.12):

$$2020 \text{ р.: } T_{о_{ГК}} = 69,9 + 6,9 + 28,4 = 105,2;$$

$$2021 \text{ р.: } T_{о_{ГК}} = 65,8 + 3,2 + 19,3 = 88,3;$$

$$2022 \text{ р.: } T_{о_{ГК}} = 94,4 + 2,4 + 14,1 = 110,9.$$

– коефіцієнтом завантаження оборотних активів, який визначимо за формулою (1.13):

$$2020 \text{ р.: } K_{з} = \frac{5595,5}{9521,5} = 0,59;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{з} = \frac{3977,5}{9346} = 0,42;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{з} = \frac{4070,5}{9828,5} = 0,41.$$

Для визначення ефективності управління оборотним капіталом розрахуємо також коефіцієнти: ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності:

– коефіцієнт покриття визначимо за формулою (1.14):

$$2020 \text{ р.: } K_{п} = \frac{5595,5}{1213} = 4,6;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{п} = \frac{3977,5}{1433} = 2,77;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\Pi} = \frac{4070,5}{1286,5} = 3,16.$$

– коефіцієнт швидкої ліквідності визначимо за формулою (1.15):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{ЛШВ}} = \frac{182,5+0+124}{1213} = 0,2;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{ЛШВ}} = \frac{86+0+159}{1433} = 0,17;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{ЛШВ}} = \frac{66+0+317}{1286,5} = 0,3.$$

– коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами визначимо за формулою (1.16):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{Вок}} = \frac{5595,5-1213}{5595,5} = \frac{4382,5}{5595,5} = 0,8;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{Вок}} = \frac{3977,5-1433}{3977,5} = \frac{2544,5}{3977,5} = 0,6;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{Вок}} = \frac{4070,5-1286,6}{4070,5} = \frac{2783,9}{4070,5} = 0,7.$$

– коефіцієнт рентабельності оборотних активів визначимо за формулою (1.17):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{рОА}} = \frac{-2325,5}{5595,5} = -0,41;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{рОА}} = \frac{-2151}{3977,5} = -0,54;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{рОА}} = \frac{3,5}{4070,5} = 0,0008.$$

Занесемо всі вище розраховані показники до табл. 2.4, та проаналізуємо їх.

З табл. 2.7 видно, що коефіцієнт оборотності оборотних активів на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» збільшується, що свідчить про збільшення ефективності використання оборотних активів підприємством. А тривалість одного обороту активів зменшується і у 2022 році становила 149,4 днів.

Тривалість обороту незавершеного виробництва характеризує час, необхідний для перетворення напівфабрикатів у готову продукцію. У 2022 році він збільшився порівняно з 2020 роком на 6,2 дні і становив 41 день, що є негативним моментом для досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.7 – Оцінка ефективності використання оборотного капіталу на
 ПрАТ «Роздільський керамічний завод» за 2020-2022 роки

Показник	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн 2021-2020 рр.	Темп приросту %, 2021-2020 рр.	Абсолютна зміна, тис. грн 2022-2020 рр.	Темп приросту %, 2022-2020 рр.
	2020	2021	2022				
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,70	2,34	2,41	0,64	37,65	0,71	41,76
Тривалість одного обороту активів	211,70	153,8	149,40	-57,90	-27,35	-62,30	-29,43
Тривалість оборотності виробничих запасів	70,0	65,80	94,40	-4,20	-6,00	24,40	34,86
Тривалість оборотності незавершеного виробництва	34,80	23,80	41,01	-11,0	-31,61	6,21	17,84
Тривалість оборотності готових товарів	8,46	1,71	1,23	-6,75	-79,79	-7,23	-85,46
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	52,20	112,6	148,90	60,40	115,71	96,70	185,25
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	6,90	3,20	2,40	-3,70	-53,62	-4,50	-65,22
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів	3,26	2,08	1,62	-1,18	-36,20	-1,64	-50,31
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	12,60	18,60	25,60	6,0	47,62	13,0	103,17
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,24	0,16	0,17	-0,08	-33,33	-0,07	-29,17
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	28,40	19,30	14,10	-9,10	-32,04	-14,30	-50,35
Тривалість обороту грошових коштів	105,20	88,30	110,90	-16,90	-16,06	5,70	5,42
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,59	0,42	0,41	-0,17	-28,81	-0,18	-30,51
Коефіцієнт покриття	4,60	2,77	3,16	-1,83	-39,78	-1,44	-31,30
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,25	0,17	0,30	-0,08	-32,0	0,05	20,0
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,80	0,60	0,70	-0,20	-25,0	-0,10	-12,50
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	-0,41	-0,54	0,0008	-0,13	31,71	0,4108	-100,20

Тривалість оборотності виробничих запасів має тенденцію до уповільнення і у 2022 році становила становив 94,4 дні.

Натомість тривалість оборотності готових товарів має тенденцію до скорочення, що свідчить про те, що підприємство швидше реалізовує вироблену продукцію покупцям.

Коефіцієнт оборотності дебіторської у 2022 році, порівняно до 2020 року збільшився на 96,7 обороти і становив 148,9 обороти. Це є позитивом, адже чим більша кількість оборотів, тим швидше підприємство отримує кошти від своїх боржників. Позитивом є також зменшення термінів погашення дебіторської заборгованості, який у 2022 році зменшився порівняно з 2020 роком на 1,64 дні і становив 1,62 дні.

Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів у 2022 році порівняно з 2020 роком знизилася на 1,64% і становить 1,62%, що позитивно характеризує стан дебіторської заборгованості на підприємстві.

Значна частка сум з дебіторської заборгованості перетворилася на наявні грошові кошти, які є найбільш ліквідними активами підприємства і це підвищує його ліквідність та платоспроможність.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2022 році порівняно з 2020 роком збільшився на 13 оборотів і становив 25,6 оборотів.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, показує у 2022 році склало 0,17%.

Показник тривалості обороту грошових коштів, який показує час функціонування грошових коштів, починаючи з авансування в предмети праці і завершуючи отриманням виручки від у 2022 році збільшився на 5,7 дні, порівняно з 2020 роком, та становив 110,9 днів.

Показник завантаження оборотних активів, який показує участь оборотних активів на 1 грн продажу товарів, зменшився у 2022 році на 0,18 коп. та становив 0,41 коп., що свідчить про ефективне використання оборотних активів.

Коефіцієнт покриття показує загальну платоспроможність підприємства і

має бути більше 1. Протягом досліджуваного періоду даний показник відповідає нормативним значенням, проте у 2022 році відбулось його зменшення на 1,44 порівняно з 2020 роком, що свідчить про погіршення платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних фінансових надходжень, у 2022 році становить 0,3, за на 0,05 більше ніж у 2020 році. Це досить низьке значення цього показника, яке свідчить про те, що велика частина грошових коштів підприємства вкладена в його запаси.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами ПрАТ «Роздільський керамічний завод» відповідає нормативам, але відбувається його зменшення у 2022 році порівняно з 2020 роком через збільшення поточних зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів має негативне значення, що свідчить про не досить ефективне використання оборотних активів.

Таким чином, із розрахованих коефіцієнтів видно, що діяльність ПрАТ «Роздільський керамічний завод» упродовж аналізованого періоду залишалася збитковою.

Висновок до 2 розділу

На основі аналізу майнового стану, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» можна зробити ряд висновків.

Аналізуючи майновий стан підприємства (табл. 2.2), бачимо, досліджуване нами підприємство має незадовільний стан основних засобів, на що вказує коефіцієнт зносу, який складає в динаміці має тенденцію до зростання, що свідчить про подальший знос основних засобів та недостатнє їх оновлення. Для нормального функціонування даний коефіцієнт не повинен перевищувати 50%,

а він у 2022 році сягнув 96,2%. Коефіцієнт оновлення менший за коефіцієнт вибуття, що вказує на те, що оновлення основних засобів проводиться гірше, ніж вибуття. Коефіцієнт приросту основних засобів вказує на перевагу видатків над надходженнями.

Аналізуючи фінансову стійкість підприємства, ми з табл. 2.3 бачимо, що коефіцієнт автономії у 2021 році знизився на 0,1, і таким же залишився у 2022 році. Ці характеристики відповідають стандартним значенням, що говорить про те, що підприємство є фінансово стійким і незалежним від кредиторів. Коефіцієнт фінансової залежності з 2020 по 2022 рік зріс на 0,2 і його значення теж відповідають нормативним. Разом з тим, його зростання свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні досліджуваного нами підприємства. Коефіцієнт фінансового ризику, як і коефіцієнт маневреності власного капіталу теж перебувають в допустимих межах.

Аналізуючи показники рентабельності підприємства, з табл. 2.4. бачимо, що у 2022 році коефіцієнт рентабельності активів значно збільшився. Якщо у 2021 році він становив 39,2%, то у 2022 році склав 0,1%, що свідчить про зростаючий попит на продукцію підприємства. Теж саме можна сказати про коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який показує зростання прибутку, отриманого на одну гривню власного капіталу, що, звичайно, позитивно вплинуло на діяльність підприємства. Рентабельність продаж з від'ємної переходить у позитивну і у 2022 році складає 0,1%. Рентабельність витрат різко зросла – з 7,6 у 2021 році до 24,8% у 2022 році, що теж є позитивним для ПрАТ «Роздільський керамічний завод»..

Аналізуючи ділову активність підприємства, з даних табл. 2.5 бачимо, що коефіцієнт оборотності активів свідчить про прискорення обертання повного циклу виробництва й обігу, а значить збільшується для підприємств ефект у вигляді отриманого прибутку. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів зменшився порівняно з 2020 та 2021 роками і становив у 2022 році 2,4 обороти. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) значно зріс порівняно

з минулими роками і у 2022 році – 17,3 оборотів, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства..

Отже, загалом можемо зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ «Роздільський керамічний завод» у 2022 році покращився, незважаючи на зменшення вартості майна підприємства. Разом з тим, підприємство потребує збільшення величини власних оборотних коштів, а також довгострокових запозичень.

Оцінювання ефективності управління оборотним капіталом на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» (табл. 2.7) показало, що більшість показників свідчать про ефективне використання оборотних активів, зокрема: коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився, а показник завантаження оборотних активів зменшився. Разом з тим, коефіцієнт рентабельності оборотних активів має негативне значення і є меншим за нормативне значення, що не дає змоги підприємству отримати прибуток. Загалом, із розрахованих у табл. 2.7 коефіцієнтів видно, що діяльність ПрАТ «Роздільський керамічний завод» упродовж аналізованого періоду залишалася збитковою.

3 ПРОПОЗИЦІЇ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПрАТ «РОЗДІЛЬСЬКИЙ КЕРАМІЧНИЙ ЗАВОД»

3.1 Шляхи вдосконалення системи управління капіталом акціонерного товариства

Розробка стратегії фінансового оздоровлення організацій обов'язково включає розробку принципів управління оборотним капіталом як найбільш мобільною частиною майна, що включає визначення оптимального обсягу майна, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності його використання. Оптимальний розмір оборотних активів повинен забезпечувати, з одного боку, безперервне та ефективне функціонування підприємства, а з іншого — мінімізувати наявність непрацюючих оборотних активів.

Необхідний обсяг оборотних активів слід розглядати з двох точок зору: ліквідності та прибутковості. При зниженні рівня оборотних активів можлива втрата ліквідності і, як наслідок, припинення діяльності та втрата доходу. Зі збільшенням обсягу активів в обігу знижується ризик втрати ліквідності. При оптимальному рівні оборотних активів прибуток максимальний. Подальше зростання оборотних активів призведе до того, що підприємство матиме у своєму розпорядженні вільні активи, утримання яких призводить до витрат і зменшення прибутку.

Тому стратегія і тактика управління оборотним капіталом полягає в пошуку компромісу між ефективністю діяльності підприємства та ризиком втрати ліквідності.

Однією з найбільш важливих складових управління оборотним капіталом є вибір методу фінансування. При цьому найпоширенішим, а часом і єдиним способом фінансування оборотних активів є одержання кредиту.

Як правило, логіка визначення потреби в оборотних активах виглядає наступним чином: спочатку визначається потреба в загальних оборотних коштах

для забезпечення підприємницької діяльності в запланованих обсягах, потім – можливості використання кредиторської заборгованості та інших залучених коштів, нарешті оцінюються обсяги діяльності підприємства. Потреба у власних оборотних коштах визначається за кінцевим принципом. Ефективне управління кредиторською заборгованістю дозволяє підприємству значно скоротити потребу у власних коштах.

Щоб дослідити вплив окремих факторів на динаміку оборотності оборотних активів ПрАТ «Роздільський керамічний та визначити основні шляхи покращення ефективності використання оборотних активів проведемо факторний аналіз коефіцієнта оборотності оборотних активів підприємства за 2022 рік.

Для проведення факторного аналізу використаємо розширену модель коефіцієнта оборотності оборотних коштів, яка є відношенням виручки від продажу до суми виробничих запасів, дебіторської заборгованості, незавершеного виробництва, грошових коштів, готових товарів та товарів і має такий вигляд [21, с.125]:

$$K_{oOK} = \frac{BP}{BZ + DZ + NB + GK + GP + T}, \quad (3.2)$$

де BZ – виробничі запаси; DZ – дебіторська заборгованість; NB – незавершене виробництво; GK – грошові кошти; GP – готова продукція; T – товари.

Підставляючи відповідні дані у формулу (3.3) розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів за початковий період діяльності досліджуваного підприємства [21]:

$$K_{oOKn} = \frac{BPn}{BZn + DZn + NBn + GK_n + GPn + Tn}, \quad (3.3)$$

$$K_{oOKn} = \frac{10362}{2071 + 24 + 835 + 230 + 35 + 145} = 3,11$$

Далі за формулою (3.4) визначимо значення коефіцієнта оборотності оборотних активів за умови, що підприємство отримає обсяг виручки на рівні

звітнього періоду, а значення інших його показників будуть залишатися на рівні початкового періоду діяльності [21]:

$$Коок_{ум1} = \frac{BPз}{BЗn+ДЗn+HBn+ГКн+ГПn+Тn'} \quad (3.4)$$

$$Коок_{ум1} = \frac{9295}{2071 + 24 + 835 + 230 + 35 + 145} = 2,78$$

Визначимо за формулою (3.5) значення коефіцієнта оборотності оборотних активів за тієї умови, що досліджуване підприємство отримає обсяг виручки на рівні звітнього періоду, розмір його запасів теж буде на рівні звітнього періоду, а інші показники будуть залишатися на рівні початкового періоду його діяльності [21]:

$$Коок_{ум2} = \frac{BPз}{BЗз+ДЗn+HBn+ГКн+ГПn+Тn'} \quad (3.5)$$

$$Коок_{ум2} = \frac{9295}{2060 + 24 + 835 + 230 + 35 + 145} = 2,79$$

За формулою (3.6) розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства за умови, що воно отримає виручку, розмір його запасів та рівень дебіторської заборгованості будуть залишатися на рівні звітнього періоду його діяльності, а інші показники на рівні початкового періоду [21]:

$$Коок_{ум3} = \frac{BPз}{BЗз+ДЗз+HBn+ГКн+ГПn+Тn'} \quad (3.6)$$

$$Коок_{ум3} = \frac{9295}{2060 + 24 + 835 + 230 + 35 + 145} = 2,79$$

За формулою (3.7) розрахуємо коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства за умови, що воно одержить виручку; розмір його запасів, рівень дебіторської заборгованості та величина незавершеного виробництва залишаться на рівні звітнього періоду, а інші показники на рівні початкового періоду діяльності [21]:

$$Коок_{ум4} = \frac{BPз}{BЗз+ДЗз+HBз+ГКн+ГПn+Тn'} \quad (3.7)$$

$$K_{оок_{ум4}} = \frac{9295}{2060 + 24 + 959 + 230 + 35 + 145} = 2,69$$

За формулою (3.8) визначимо коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства за умови, що воно отримає виручку; обсяг його запасів, рівень дебіторської заборгованості, величина незавершеного виробництва, обсяг грошових коштів будуть на рівні звітного періоду, а інші показники залишаться на рівні початкового періоду діяльності підприємства [21]:

$$K_{оок_{ум5}} = \frac{BP_з}{BЗ_з+ДЗ_з+НВ_з+ГК_з+ГП_н+Т_н}, \quad (3.8)$$

$$K_{оок_{ум5}} = \frac{9295}{2060 + 24 + 959 + 406 + 35 + 145} = 2,56$$

За формулою (3.9) визначимо коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства за умови, що воно отримає виручку; розмір його запасів, рівень дебіторської заборгованості, величина незавершеного виробництва, обсяг грошових коштів та готових товарів будуть на рівні звітного періоду, а обсяг випуску товарів залишиться на рівні початкового періоду діяльності [21]:

$$K_{оок_{ум6}} = \frac{BP_з}{BЗ_з+ДЗ_з+НВ_з+ГК_з+ГП_з+Т_н}, \quad (3.9)$$

$$K_{оок_{ум6}} = \frac{9295}{2060 + 24 + 959 + 406 + 32 + 145} = 2,55$$

За формулою (3.10) визначимо коефіцієнт оборотності оборотних активів за звітний період діяльності підприємства [21]:

$$K_{оокЗ} = \frac{BP_з}{BЗ_з+ДЗ_з+НВ_з+ГК_з+ГП_з+Т_з}, \quad (3.10)$$

$$K_{оокЗ} = \frac{9295}{2060 + 24 + 959 + 406 + 32 + 280} = 2,47$$

Щоб виявити який вплив чинять дані фактори на коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства здійснимо наступні розрахунки:

За формулою (3.11) визначимо загальну зміну коефіцієнта оборотності [21]:

$$\Delta K_{ook} = K_{ook_3} - K_{ook_n}, \quad (3.11)$$

$$\Delta K_{ook} = 2,47 - 3,11 = -0,64$$

За формулою (3.12) визначимо зміну коефіцієнта оборотності підприємства за рахунок зміни його виручки від продажу [33]:

$$\Delta K_{ook_{BP}} = K_{ook_{y_{m1}}} - K_{ook_n} \quad (3.12)$$

$$\Delta K_{ook_{BP}} = 2,78 - 3,11 = -0,33$$

За формулою (3.13) підрахуємо зміну коефіцієнта оборотності, яка відбулася у зв'язку зі зміною виробничих запасів підприємства [21]:

$$\Delta K_{ook_{BZ}} = K_{ook_{y_{m2}}} - K_{ook_{y_{m1}}} \quad (3.13)$$

$$\Delta K_{ook_{BZ}} = 2,79 - 2,78 = 0,01$$

За формулою (3.14) визначимо зміну коефіцієнта оборотності, яка відбулася через зміну дебіторської заборгованості [21]:

$$\Delta K_{ook_{DZ}} = K_{ook_{y_{m3}}} - K_{ook_{y_{m2}}} \quad (3.14)$$

$$\Delta K_{ook_{DZ}} = 2,79 - 2,79 = 0$$

За формулою (3.15) визначимо зміну коефіцієнта оборотності підприємства, яка сталася у зв'язку зі зміною незавершеного виробництва [21]:

$$\Delta K_{ook_{HZ}} = K_{ook_{y_{m4}}} - K_{ook_{y_{m3}}} \quad (3.15)$$

$$\Delta K_{ook_{HZ}} = 2,69 - 2,79 = -0,1$$

За формулою (3.16) підрахуємо як змінився коефіцієнт оборотності у зв'язку зі зміною грошових коштів підприємства [21]:

$$\Delta K_{ook_{ГК}} = K_{ook_{y_{m5}}} - K_{ook_{y_{m4}}} \quad (3.16)$$

$$\Delta K_{ook_{ГК}} = 2,56 - 2,69 = -0,13$$

За формулою (3.17) розрахуємо як змінився коефіцієнт оборотності у зв'язку зі зміною обсягу готових товарів підприємства [21]:

$$\Delta K_{ook_{ГП}} = K_{ook_{ум6}} - K_{ook_{ум5}} \quad (3.17)$$

$$\Delta K_{ook_{ГП}} = 2,56 - 2,55 = 0,01$$

Нарешті За формулою (3.18) підрачуємо, як змінився коефіцієнт оборотності у зв'язку зі зміною обсягу вироблених на підприємстві товарів [21]:

$$\Delta K_{ook_{Г}} = K_{ook_3} - K_{ook_{ум6}} \quad (3.18)$$

$$\Delta K_{ook_{Г}} = 2,47 - 2,55 = -0,08$$

На основі зроблених вище розрахунків визначаємо загальну зміну коефіцієнта оборотності досліджуваного нами підприємства:

$$\begin{aligned} \Delta K_{ook_{заг}} &= (-0,33) + 0,01 + 0 + (-0,1) + (-0,13) + 0,01 + (-0,08) = \\ &= -0,62 \end{aligned}$$

Проведений факторний аналіз коефіцієнта оборотності дозволяє зробити наступні висновки щодо фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод»:

- 1) загальна зміна коефіцієнта оборотності склала -0,64 під впливом змін: обсягу виробничих запасів, рівня дебіторської заборгованості, величини незавершеного виробництва, обсягу грошових коштів та готових товарів підприємства;
- 2) зменшення обсягу виручки від продажу в звітному періоді порівняно з попереднім періодом викликало зменшення коефіцієнта оборотності на -0,33, що негативно відображається на діяльності даного підприємства;
- 3) збільшення величини виробничих запасів підприємства у 2022 році порівняно з 2021 роком викликало збільшення коефіцієнта оборотності на 0,01;
- 4) коефіцієнт оборотності у зв'язку зі зміною рівня дебіторської заборгованості не змінився, тобто зменшення рівня дебіторської заборгованості позитивно впливає на загальну зміну коефіцієнта оборотності;

- 5) зміна коефіцієнта оборотності у зв'язку зі зміною величини незавершеного виробництва в звітному періоді порівняно з попереднім періодом становить $-0,1$. Обсяг грошей на підприємстві зріс, що позначилось на коефіцієнті оборотності, який через це зменшився на $-0,13$;
- б) зміна коефіцієнта оборотності у зв'язку зі зміною обсягу готових товарів підприємства у звітному періоді порівняно з попереднім періодом його діяльності призвело до зміни оборотності на $0,01$, а зміна коефіцієнта оборотності за рахунок зміни обсягу виробленої продукції підприємства становить $-0,08$.

Отже, на коефіцієнт оборотності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» має вплив кожний з перерахованих вище факторів і висновок можна зробити такий:

- щоб покращити оборотність, підприємство має ефективно працювати над збільшенням обсягу одержуваної виручки від продажу своїх послуг;
- негативно на коефіцієнт оборотності впливає великий розмір незавершеного виробництва, а тому підприємству кількість незавершених об'єктів потрібно зменшувати.

Для підвищення ефективності управління оборотним капіталом, на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» необхідно впровадити заходи, які сприятимуть:

- прискоренню оборотності оборотних активів підприємства;
- забезпечать підвищення рівня рентабельності оборотних активів;
- забезпечать оптимізацію втрат оборотних активів під час їх використання;
- нормуванню оборотних активів.

При цьому першочерговим завданням для підприємства у сучасних умовах є прискорення оборотності оборотних коштів, яке можливо досягти такими

шляхами:

1) на стадії створення виробничих запасів підприємства за рахунок:

- впровадження на підприємстві економічно обґрунтованих норм виробничих запасів та наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів тощо до споживачів;
- широкого використання з постачальниками прямих тривалих зв'язків;
- розширення складської бази матеріально-технічного забезпечення та оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;
- проведення комплексної механізації та автоматизації вантажно-розвантажувальних робіт на складах підприємства;

2) на стадії незавершеного виробництва за рахунок:

- прискорення впровадження прогресивної, особливо безвідхідної техніки та технології;
- впровадження стандартизації та уніфікації виробництва;
- удосконалення форм організації промислового виробництва;
- стимулювання ощадливого використання сировинних та паливно-енергетичних ресурсів;

3) на стадії обігу за рахунок:

- наближення споживачів товарів безпосередньо до виробника;
- удосконалення системи розрахунків за реалізовану продукцію підприємства;
- збільшення обсягу проданих товарів шляхом виконання замовлень за прямими контрактами;

Для прискорення оборотності капіталу на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» необхідно:

- повністю і вчасно виконувати плани фінансово-господарської діяльності;
- впроваджувати прогресивні форми і методи продажу;
- удосконалювати розрахунки з постачальниками товарів підприємства і

її покупцями.

Одним із основних шляхів підвищення ефективності використання оборотних засобів є правильний розрахунок потреби в оборотних засобах, потребу в яких можна визначити аналітичним методом, здійснивши відповідні розрахунки за формулою (3.19):

$$П = З + ДЗ - ПЗ, \quad (3.19)$$

де П – потреба в оборотних активах; З – запаси і інші оборотні активи; ДЗ – дебіторська заборгованість; ПЗ – поточні зобов'язання.

Підставляючи у цю формулу дані потреба підприємства в оборотних засобах на 2021 та 2022 роки становить:

$$2021 \text{ рік: } П_1 = 2754,5 + 83 - 1433 = 1404,50 \text{ (тис. грн);}$$

$$2022 \text{ рік: } П_2 = 3208,5 + 66 - 1286,5 = 1988,0 \text{ (тис. грн).}$$

3.2 Заходи з покращення фінансового стану акціонерного товариства

Для покращення фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод» перш за все варто збільшити поточні фінансові інвестиції на суму щонайменше 10 000 тис. грн.

Аналізуючи у попередньому розділі ліквідність ПрАТ «Роздільський керамічний завод», ми бачили, що коефіцієнт покриття перебуває в межах нормативного значення і до того ж значно перевищує норму, що свідчить про те, що акціонерне товариство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися із власних джерел. Оскільки загальний показник ліквідності акціонерного товариства дорівнює 3,16, це означає, що ПрАТ «Роздільський керамічний завод» в змозі покрити 100% своїх зобов'язань в порядку їх терміновості, що підвищить його платоспроможність.

Показники, які характеризують платоспроможність акціонерного товариства, знаходяться нижче нормативу, що свідчить про те, що у

підприємства наявна значна сума кредиторської заборгованості і воно дуже добре організувало управління кредиторською заборгованістю.

Аналіз також показав, що велику частину оборотних активів акціонерного товариства складають запаси, а саме у 2020 році вони становили 3593,5 тис. грн (64,2%), у 2021 році – 2754,5 тис. грн (69,3%), а у 2022 році – 3208,5 тис. грн (78,8%), що є для підприємства негативним і тому йому потрібно шукати нові ринки збуту.

Накопичення запасів свідчить про зниження активності досліджуваної нами компанії, уповільнення оборотності оборотних коштів. У зв'язку з цим АТ стикається з проблемами ліквідності, псуванням сировини і матеріалів, збільшенням витрат на зберігання. Все це негативно позначається на кінцевих результатах діяльності і свідчить про те, що спостерігається спад ділової активності.

ПрАТ «Роздільський керамічний завод» в першу чергу необхідно розрахуватись із заборгованістю по податках і зборах на позабюджетні кошти, оскільки прострочення таких платежів зазвичай призводить до сплати штрафів (пені). Тому необхідно чітко структурувати заборгованість перед постачальниками та підрядниками та визначити, які з них потребують негайної оплати. Не в останню чергу необхідно розрахуватися з працівниками організації.

Щоб вирішити ситуацію, компанії необхідно чітко структурувати всю заборгованість за термінами оплати та намагатися погасити її в першочерговому порядку.

Проаналізувавши показники діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод», можна зробити наступні пропозиції щодо покращення його фінансового стану:

- у першу чергу підприємство повинно реалізувати всю продукцію на складах;
- необхідно домогтися зниження собівартості товарів, що дозволить організації конкурувати на ринку збуту. Це можливо за рахунок

впровадження нової техніки і технологій, більш раціонального використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зниження питомої ваги постійних витрат у собівартості товарів, оскільки зниження собівартості товарів прямопропорційно впливає на підвищення прибутку компанії;

- потрібно збільшити обсяг грошових коштів на поточному рахунку. це підвищить коефіцієнт абсолютної ліквідності та дозволить підприємству брати в банку довгострокові та короткострокові кредити для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам. Збільшення грошових коштів можна забезпечити шляхом продажу надлишків виробничих і невиробничих фондів і здачі їх в оренду;
- необхідно розпочати розробку та виробництво нових видів товарів, які зацікавляють споживачів.

Усе це призведе до стабілізації та покращення фінансового становища ПрАТ «Роздільський керамічний завод».

Для збільшення величини одержуваного прибутку ПрАТ «Роздільський керамічний завод» потрібно:

- збільшувати обсяг виробництва та продажу товарів;
- впроваджувати заходи з підвищення продуктивності праці своїх працівників та їх мотивації;
- захопити якомога більшу частку ринку;
- розширювати асортиментний випуск товарів;
- знижувати собівартості товарів, використовуючи наявні можливості з максимальною ефективністю;
- ефективно будувати довірлі відносини з постачальниками та клієнтами.

Висновок до розділу 3

Проведений факторний аналіз коефіцієнта оборотності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» показав, що на цей коефіцієнт мають вплив багато факторів, серед яких розмір його запасів, рівень дебіторської заборгованості, величина незавершеного виробництва, обсяг грошових коштів та готових товарів, обсяг випуску товарів. Щоб покращити оборотність капіталу ПрАТ «Роздільський керамічний завод» має ефективно працювати над збільшенням обсягу одержуваної виручки від продажу своїх послуг та знизити кількість незавершених об'єктів. Окрім того, для підвищення ефективності управління оборотним капіталом, на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» необхідно впровадити заходи, які сприятимуть:

- прискоренню оборотності оборотних активів підприємства;
- забезпечать підвищення рівня рентабельності оборотних активів;
- забезпечать оптимізацію втрат оборотних активів під час їх використання;
- нормуванню оборотних активів.

Для покращення фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод» необхідно підвищити ефективність управління оборотним капіталом, а саме;

прискорити оборотність оборотних активів;
 забезпечити підвищення рентабельності оборотних активів;
 забезпечити мінімізацію втрат оборотних активів в процесі їх використання.

У той же час розрахунок нормативу обсягу оборотних коштів показав, що на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» немає надмірного обсягу оборотних коштів, а отже не існує їх необґрунтованих перевитрат.

Проаналізувавши показники діяльності ПрАТ «Роздільський керамічний завод», можна зробити наступні пропозиції щодо покращення його фінансового

стану:

- у першу чергу підприємство повинно реалізувати всю продукцію на складах;
- необхідно домогтися зниження собівартості товарів, що дозволить підприємству конкурувати на ринку збуту. Це можливо за рахунок впровадження нової техніки і технологій, більш раціонального використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зниження питомої ваги постійних витрат у собівартості товарів, оскільки зниження собівартості товарів прямопропорційно впливає на підвищення прибутку компанії;
- потрібно збільшити обсяг грошових коштів на поточному рахунку. Це підвищить коефіцієнт абсолютної ліквідності та дозволить підприємству брати в банку довгострокові та короткострокові кредити для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам. Збільшення грошових коштів можна забезпечити шляхом продажу надлишків виробничих і невиробничих фондів і здачі їх в оренду;
- необхідно також розпочати розробку та виробництво нових видів товарів, які зацікавляють споживачів.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного у магістерській кваліфікаційній роботі дослідження ефективності управління оборотним капіталом підприємства можна зробити такі загальні висновки.

1. Капітал підприємства – це сукупність матеріальних та фінансових ресурсів, які використовуються у господарському процесі для відтворення вартості як джерела фінансування господарської діяльності з метою отримання доходу, формування якого в економічній системі держави реалізується на ринкових принципах і методах.

2. Управління капіталом традиційно вважається невід'ємною частиною фінансового менеджменту, який у свою чергу поділяється на дві глобальні частини – управління формуванням і використанням капіталу. У процесі управління капіталом на підприємстві розробляються окремі грошові нормативи, які використовуються для контролю ефективності його формування та функціонування. У процесі реалізації будь-якої політики управління капіталом компанії повинні намагатися прискорити оборотність оборотних активів, щоб вивільнити частину оборотних коштів і підвищити ефективність їх використання. Прискорення швидкості обертання може відбуватися в усіх стадіях кругообігу капіталу.

3. Управління структурою капіталу являє собою систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі встановленням оптимальних параметрів його розміру і складу, а також залучення його з різних джерел і в різних формах для здійснення господарської діяльності підприємства.

4. На основі аналізу майнового стану, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності ПрАТ «Роздільський керамічний завод» можна зробити ряд висновків, а саме:

- аналізуючи майновий стан підприємства (табл. 2.2), бачимо, досліджуване нами підприємство має незадовільний стан основних засобів, на що вказує коефіцієнт зносу, який складає в динаміці має тенденцію до зростання,

що свідчить про подальший знос основних засобів та недостатнє їх оновлення. Для нормального функціонування даний коефіцієнт не повинен перевищувати 50%, а він у 2022 році сягнув 96,2%. Коефіцієнт оновлення менший за коефіцієнт вибуття, що вказує на те, що оновлення основних засобів проводиться гірше, ніж вибуття. Коефіцієнт приросту основних засобів вказує на перевагу видатків над надходженнями;

- аналізуючи фінансову стійкість підприємства, ми з табл. 2.3 бачимо, що коефіцієнт автономії у 2021 році знизився на 0,1, і таким же залишився у 2022 році. Ці характеристики відповідають стандартним значенням, що говорить про те, що підприємство є фінансово стійким і незалежним від кредиторів. Коефіцієнт фінансової залежності з 2020 по 2022 рік зріс на 0,2 і його значення теж відповідають нормативним. Разом з тим, його зростання свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні досліджуваного нами підприємства. Коефіцієнт фінансового ризику, як і коефіцієнт маневреності власного капіталу теж перебувають в допустимих межах.

- аналізуючи показники рентабельності підприємства, з табл. 2.4. бачимо, що у 2022 році коефіцієнт рентабельності активів значно збільшився. Якщо у 2021 році він становив 39,2%, то у 2022 році склав 0,1%, що свідчить про зростаючий попит на продукцію підприємства. Теж саме можна сказати про коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який показує зростання прибутку, отриманого на одну гривню власного капіталу, що, звичайно, позитивно вплинуло на діяльність підприємства. Рентабельність продаж з від'ємної переходить у позитивну і у 2022 році складає 0,1%. Рентабельність витрат різко зросла – з 7,6 у 2021 році до 24,8% у 2022 році, що теж є позитивним для ПрАТ «Роздільський керамічний завод».

- аналізуючи ділову активність підприємства, з даних табл. 2.5 бачимо, що коефіцієнт оборотності активів свідчить про прискорення обертання повного циклу виробництва й обігу, а значить збільшується для підприємств ефект у вигляді отриманого прибутку. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів

зменшився порівняно з 2020 та 2021 роками і становив у 2022 році 2,4 обороти. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) значно зріс порівняно з минулими роками і у 2022 році – 17,3 оборотів, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Отже, загалом можемо зробити висновок, що фінансовий стан ПрАТ «Роздільський керамічний завод» у 2022 році покращився, незважаючи на зменшення вартості майна підприємства. Разом з тим, підприємство потребує збільшення величини власних оборотних коштів, а також довгострокових запозичень.

5. Оцінювання ефективності управління оборотним капіталом на ПрАТ «Роздільський керамічний завод» (табл. 2.7) показало, що більшість показників свідчать про ефективне використання оборотних активів, зокрема: коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився, а показник завантаження оборотних активів зменшився. Разом з тим, коефіцієнт рентабельності оборотних активів має негативне значення і є меншим за нормативне значення, що не дає змоги підприємству отримати прибуток. Загалом, із розрахованих у табл. 2.7 коефіцієнтів видно, що діяльність ПрАТ «Роздільський керамічний завод» упродовж аналізованого періоду залишалася збитковою.

6. Для покращення фінансового стану ПрАТ «Роздільський керамічний завод» необхідно:

- у першу чергу реалізувати всю продукцію, яка залишається на складах;
- домогтися зниження собівартості товарів, що дозволить підприємству конкурувати на ринку збуту. Це можливо за рахунок впровадження нової техніки і технологій, більш раціонального використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зниження питомої ваги постійних витрат у собівартості товарів, оскільки зниження собівартості товарів прямопропорційно впливає на підвищення прибутку компанії;
- збільшити обсяг грошових коштів на поточному рахунку. Це підвищить

коефіцієнт абсолютної ліквідності та дозволить підприємству брати в банку довгострокові та короткострокові кредити для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам. Збільшення грошових коштів можна забезпечити шляхом продажу надлишків виробничих і невиробничих фондів і здачі їх в оренду;

- розпочати розробку та виробництво нових видів товарів, які зацікавляють споживачів.

Основними напрямками підвищення ефективності управління оборотним капіталом ПрАТ «Роздільський керамічний завод» є такі:

- прискорення оборотності оборотних активів;
- підвищення рентабельності оборотних активів;
- забезпечення мінімізації втрат оборотних активів в процесі їх використання;
- нормування оборотних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корбутяк А. Г., Одайська Н. М. Оптимізація структури капіталу підприємства. Економіка і суспільство. 2018. №16. С. 375-381.
2. Дрига С. Г., Міщенко І. Д. Диспропорції в структурі капіталу підприємства та їх вплив на фінансові показники роботи підприємства. Молодий вчений. 2017. №8(48). С. 441-445.
3. Щербань О. Д., Насібова О. В., Сухоруков Р. В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. Економіка і держава. 2017. №12. С. 82–88.
4. Варченко О. М., Артимонова І. В., Холоденко Н. І. Оптимізація структури капіталу як інструмент управління вартістю молокопереробних підприємств. Економіка та управління АПК. 2021. №1. С. 111-124.
5. Lim S., Macias A., Moeller Th. Intangible assets and capital structure. *Journal of Banking & Finance*. 2020. Vol. 118. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2020.105873>.
6. Neves M.E., Serrasqueiro Z., Dias A., Hermano C. Capital structure decisions in a period of economic intervention: Empirical evidence of Portuguese companies with panel data. *International Journal of Accounting & Information Management*. 2020. Vol. 28 No. 3, pp. 465-495. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-08-2019-0094>.
7. Panda A. K., Nanda S. Determinants of capital structure; a sector-level analysis for Indian manufacturing firms. *International Journal of Productivity and Performance Management*. 2020. Vol. 69 No. 5, pp. 1033-1060. <https://doi.org/10.1108/IJPPM-12-2018-0451>.
8. Demirgüç-Kunta A., Periab M., Tresselt T. The global financial crisis and the capital structure of firms: Was the impact more severe among SMEs and non-listed firms? *Journal of Corporate Finance*. 2020. Vol. 60. <https://doi.org/10.1016/J.JCORPFIN.2019.101514>.
9. Роганова Г. О, Підвисоцький В. В. Імітаційне моделювання структури

- капіталу підприємства: метод Монте–Карло. Молодий вчений. №2 (78). 2020. С. 44–49. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-10>
- 10.Роганова Г. О., Ярина В. В. Визначення фінансової стратегії підприємства кондитерської промисловості в рамках аналізу його фінансової стійкості. Бізнес Інформ. 2021. №2. С. 286-292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-286-292>.
 - 11.Багацька. Фінансовий аналіз : підручник / К. В. Багацька, Т.А. Говорушко, О.О. Шеремет. К., 2014. С. 320 с.
 - 12.Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. Modern Economics. 2021. № 27(2021). С. 166-175. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-23](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-23).
 - 13.Великий Ю., Сукрушева Г. Теоретичні основи формування ефективної структури фінансових ресурсів підприємства. Гроші, фінанси та кредит. 2018. №17. С. 351–355.
 - 14.Іщенко Я., Галайда Л. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Т. 1. №15. С. 146–148.
 - 15.Пономарьов Д. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №5. С. 53–58.
 - 16.Гринюк, Н., Докієнко, Л., Левченко, В., & Тринчук, В. (2023). Структура капіталу як критерій ефективності управління фінансовими ресурсами корпорації. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 2(49), 326–337. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4006>
 - 17.Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. Економіка та держава. 2022. Вип. 1. С. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.45> (дата звернення 17.11.2023).
 - 18.Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. БізнесІнформ. 2014. №2. С. 277-283. URL: <http://nbuv.gov.ua/j->

pdf/binf_2014_2_50.pdf.

19. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Тексти лекцій для студентів спеціальності 051 – Економіка за освітньою програмою Економіка підприємства денної форми навчання / Укладачі: Самко О.О. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 112 с.
20. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум для студ. спец. "Менеджмент організацій". Вінниця: ВНТУ, 2008. 83 с.
21. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. Економічна наука. 2015. № 1(17). С. 114–119.
22. Квасницька Р., Мрозовський Я. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства. Modeling the development of the economic systems. 2021. № 2. С. 12–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mdes_2021_2_4 (дата звернення: 15.11.2023).
23. Щербань О. Д., Невдачина О.І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 3 (14). С. 284–289.
24. Щербань О. Д. Місце кредиторської заборгованості у структурі позикового капіталу підприємства. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2020. Вип. 2(58). С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.58-6> (дата звернення: 10.12.2023).
25. Ступак Д. І. Методичні підходи до оцінки стану управління фінансовим потенціалом. LI Науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця, 31.05-01.06.2022 р.). Отримано з <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2022/paper/view/16187/13630>
26. Настенко М. М., Ступак Д. І. Особливості управління структурою капіталу підприємства. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» Вінниця, ВНТУ (МН-2024). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/viewFile/19287/15961>

ДОДАТОК А

ПРОТОКОЛ
ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ
ЗАПОЗИЧЕНЬ

Назва роботи: УПРАВЛІННЯ ОПТИМІЗАЦІЄЮ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА (на прикладі приватного акціонерного
товариства «Роздільський керамічний завод»)

Тип роботи: МКР

(БДР, МКР)

Підрозділ кафедра фінансів та інноваційного менеджменту

(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unichesk

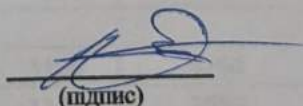
Оригінальність 81,2%

Схожість 18,8%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне):

1. Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
2. Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її виконання автором. Роботу направити на розгляд експертної комісії кафедри.
3. Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

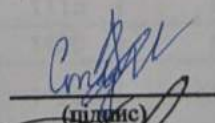
Особа, відповідальна за перевірку


(підпис)

Зянько В. В.
(прізвище, ініціали)

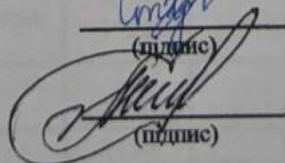
Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unichesk щодо роботи.

Автор роботи


(підпис)

Ступак Д. І.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи


(підпис)

Настенко М. М.
(прізвище, ініціали)